

Paveikslą piešė Al. Sepetys.

VYTAUTAS DIDYSIS.

Svarbesni įvykiai prieš 10 metų.

Rugsėjo mėnuo 1920 m.

1 d. Suvalkijoje mūsų dalys, spaudžiamos daug didesnių priešų pajėgų, po kautynių pasitraukė į liniją: Sipliškiai — Pūnškas — Beržininkai — Rudavka — Holyнка.

—, — Įsteigta Vilniaus stoties ir ruožo komendantūra.

2 d. Mūsų kariuomenė, sumušusi lenkus, 17 val. užėmė Lipską, Gibus, Seinus, Krasnapolį, Kaletninkus.

3 d. Mūsų kariuomenė po kautynių pasiekė: Krasnyborą, ir Saino, Bliznos, Vygrių, Pertų ežerų liniją, Jelenevos miestelį. Eina smarkios kautynės Suvalkų — Augustavo bare.

—, — Mūsų lėktuvas, nusileidęs iki 400 mtr., apšaudė Suvalkuose lenkus ir tuo sukėlė didelę paniką.

—, — Ilukštos rajone latviai peržengė nustatytą su jais skyrimo liniją, užpuolė Subatę mūsų įgulą, užėmė Subatą, Laseną ir ištisą eilę kaimų.

4 d. Mūsų kariuomenė užėmė Štabino miestelį.

—, — Įsteigta Ašmenos komendantūra.

5 d. Lenkai, gavę paspirties, atstūmė mūsų ir išstiprino Saino — Biale — Blizno — Vygrių — Pertų ežerų tarpeklyje.

6 d. Mūsų kariuomenė kaudama atsitraukia iš Lipsko Holynkos link.

7 d. Mūsų kariuomenė užėmė Vyžainio miestelį.

8 d. Mūsų kariuomenės dalys, gausingesnių lenkų pajėgų spaudžiamos, atsitraukė iš Pertų — Vygrių ežerų tarpeklio. Kautynėse mūsų paėmė iš lenkų 10 arklių.

9 d. Suvalkų rajone mūsų dalys, atmušusios prasi-veržusius lenkus, vėl užėmė Jelenevo — Jasnevo — Kaletninkų liniją.

—, — Į rytus nuo Suvalkų mūsų užėmė naujas pozicijas Žegarų — Želvos linijoje.

10 d. Eina atkaklios kautynės Žegarų — Beržininkų linijoje.

11 d. Suvalkijoje įvairiose vietose žvalgų susirėmimai. Paimtas 1 lenkų raitelis su arkliu.

12 d. Suvalkijoje mūsų užėmė Beržininkus, Želvą, Budviečius.

13 d. Mūsų kariuomenė puola Seinus ir Gibus.

Latvijos lakūnai jau kelionėje.

Nors tokios oro kelionės dabar nėra didelė naujiena (neseniai panašią kelionę yra atlikę čekoslovakų lakūnai), tačiau šis latvių skridimas yra įdomus ir reikšmingas patiems lakūnams, ypač, kad teks perlėkti Tatrų ir Karpatų kalnus, kur daug sunkesnės ir pavojingesnės skridimo sąlygos.

Jų maršrutas toks: Ryga, Kaunas, Berlynas, Praga, Viena, Budapeštas, Belgradas, Bukareštas, Lvovas, Varšuva, Daugpilis ir Ryga.

Savo kelionę jie pradėjo rugpiūčio 30 d. Ir tą pačią dieną 9 val. jau buvo Kauno aerodrome.

Skrenda trim lėktuvais — sunkiojo tipo „Šuolik“. Pirmame — pulk. ltn. Indans ir vyr. ltn. Melnups, antrame — kpt. Milters ir vyr. ltn. Linins, trečiame — kpt. Kaneps ir vyr. ltn. Pagrods.

Kauno aerodrome svečius sutiko vyr. št. II skyriaus viršininkas pulk. Lanskoronskis, jo padėjėjas pulk. ltn. Kirlys, Latvijos ministeris p. Liepinš ir p. Kalejs ir mūsų aviatoriai, gausiausiai susirinkę.

Latvių lakūnai tą pačią dieną darė vizitus: savo ministeriui, mūsų kr. aps. ministeriui, vyr. štabo viršininkui, generalio štabo valdybos viršininkui ir II skyriaus viršininkui.

Pietus svečiams iškėlė aviacijos viršininkas ir karininkai. Dalyvavo kaip aukštieji svečiai generalio štabo valdybos viršininkas, Latvijos ministeris p. Liepinš ir p. Kalejs.

Vakare buvo vaišės Latvijos atstovybėj, suruoštos p. ministerio Liepinio. Dalyvavo gen. št. valdybos viršininkas, kitų skyrių viršininkai ir daugelis mūsų aviatorių su savo viršininku.

Rugpiūčio 31 d. 8 val. 20 min. latvių lakūnai pakilo ir išskrido tiesiog į Berlyną. Ten jie nakvos, o rytą leisis į Pragę.

Visą savo kelionę mano baigti rugsėjo 7 d. vakare ir nutūpti Rygos aerodrome.

Linkime, kad latvių lakūnų norai ir viltys tikrai įvyktų, ir sveiki laimingi, daug pasimokę, daug patyrę, grįžtų namo.

Pagaliau ir latviai pradeda suprasti.

Latvių laikraštis „Pedeja Brihdi“ 165 nr. įdėjo ilgą straipsnį „Viešpatie, apsaugok mus nuo draugų“... Čia autorius labai gražiai ir vaizdžiai piešia latvių ir lenkų santykius, stebisi nepaprastu lenkų draugingumu ir iššifruoja to draugingumo tikslą, būtent, norą Latviją pagauti į savo pinkles. „Lenkija nuo Baltijos ligi Juodųjų jūrų ir net ligi Adrijos jūros — tai ištroškusių garbės lenkų sapnas“, sako autorius ir daro išvadas, kad Latvijai tatau nieko gero neduotų. Jis pataria Latvijai vesti savarankišką politiką, atsižiūrint į Pabaltijo valstybių reikalus, bendradarbiauti su Lietuva ir stengtis, kad Ryga taptų Pabaltijo centru.

Kaina visiems: metams 8 lt., 6 mėn. 4 lt., 3 mėn. 2 lt. ir 1 mėn. 1 lt. Užsieny, be Vokietijos, Latvijos ir Estijos, dvigubai. Skelbimų kaina pagal susitarimą. Adresas: Kaunas, Nepriklausomybės aikštė „Karys“. Telef.: per Vyr. Štabą 56 nr.

Leidžia Vyr. Štabo Sp. ir Švi. Skyrius.

Redaktorius mjr. Balčiūnas.

Akc. „Spindulio“ B-vės spaustuvė, Kaune.

KARYS

LIETUVOS KARIJOMENŲ SAVAITINIS LAIKRAŠTIS

XII metal

Kaunas, 1930 — VYTAUTO D. — m. rugsėjo m. 4 d.

Nr. 36 (588)

Svarbiausioji Vytauto Didžiojo jubiliejaus diena.

Nemaža šiomet turėjome tikrai iškilmingų ir minėtinų dienų, surištų su Vytauto Didžiojo gyvenimu ir garsiais jo darbais savo tėvynės labui. Bet visų daugiausia buvo laukiama ir daugiausia ruošasi rugsėjo 8 d.

Tą dieną sutrauktos visos reikšmingosios iškilmės, paskaitos ir parada. Tą dieną kuo iškilmingiausiai stengiamasi paminėti, sukaupiant visų mūsų dvasią ir prisimenant tą momentą, kada Vytautas Didysis, pasiekęs aukščiausią savo politikos ir darbų

laipsnį, ryžosi apvainikuoti Lietuvą ir save karaliaus karūna.

Tai įvyko lygiai prieš 500 metų. Nors klastingieji lenkai sutrukdė tai įvykdyti: pagrobė siunčiamą Lietuvai vainiką ir patį Vytautą be laiko įvarė į grabą, tačiau lietuvių dvasios nepalaužė ir nepaglemžė.

Lietuviai, nors daug kentėję, daug netekę — bet likosi savaimingi, laisvi ir nepriklausomi, kaip tauta, kaip valstybė.

4 p. D. K. Mindaugo pulko mok. kuopos klasė.

1930 metais.

Taigi, ir šandie tasai įvykis tebėra gyvas ir reikšmingas mūsų santykiuose su pietų kaimynu. Iš šandie labai aiškiai mes sakom, kad Lietuvos valstybė amžinai nori atsipalaiduoti nuo neprašytos ir žalingos lenkų „globos“.

Atskleiskime istorijos lapus ir sustokime truputį ties tuo įvykiu.

Štai didžiojo mūsų patrioto ir istoriko žodžiai: „Vytautas buvo pertekęs garbės, turtų ir galybės, buvo tapęs garsiuoju viso pasaulio vyru ir pirmuoju karvedžiu savo amžiuje, plačiausių kraštų valdytoju, daugelio tautų viešpačiu, kurio valdžia prasidėjo nuo Baltijos jūrų ir baigėsi prie Juodųjų. Nieko daugiau netruko jo didybei ir galybei, kaip tiktai vienos karūnos“.

Toji karūna, tikrai nusipelnęta ir svarbi, karštai buvo siūloma imperatoriaus Zigmanto.

Tuo reikalu (vainikavimo) 1429 m. sausio mėn. Lucko mieste Vytautas buvo sukviestas beveik visos Europos valdovus. Tai buvo didžiausias tais laikais Europos valdovų suvažiavimas.

Atvyko tenai ne tiktai Zigmantas su savo žmona, bet dar karaliai Danų ir Lenkų su visa savo diduomene, Maskvos did. kun., didieji Tvero, Rezaniaus kunigaikščiai, totorių chanai, Rytų valdytojų pasiuntiniai, daugelis kitų kunigaikščių, pasiuntinių, metropolitų, arkivyskupų.

Apsvarsčius įvairius politinius reikalus, imperatorius Zigmantas apsilankė pas Vytautą ir dar kartą pasikalbėjo vainikavimo reikalu.

Bet Vytautas, kuris tikrai norėjo taikoj, vienybėj ir draugiškai sugyventi su lenkais, kaipo su savo artimiausiais kaimynais, atsisakė nuo galutinio sutikimo, kol dar nepasitaręs su Jogaila.

Įvyko pasikalbėjimas su Jogaila Jis visiškai pritarė, sakydamas:

„Nesu priešingas mano brolio kunigaikščio vainikavimui. Aš kunigaikščiui veliju daugiau gera, negu sau pačiam arba kam nors kitam.“

Tačiau Vytautas, žinodamas, kad vieno Jogailos sutikimo yra dar maža ir nujausdamas nemaža dar intrigų būsiant, atsakęs Jogailai šiais žodžiais, lietuviškai, kad nesuprastų esąs kambary Zigmantas:

„Karaliau! nereikia skubėtis su tuo nutarimu. Pats pasitark su savo pralotais ir bajorais, ką, žinoma, ir aš padarysiu su saviškiais.“

Jogaila tačiau dar kartą pakartojęs (gudiškai, kad suprastų Zigmantas), kad jis visai pritariąs vainikavimui ir esąs jo karštas noras, kad Vytautas tapėtų karalium.

Kai Vytautas sušaukė savo tarybą ir apie viską pranešė, taryba vienu balsu ir karštai pritarė Vytauto vainikavimui.

Tačiau, kai įvyko bendras susirinkimas — lietuvių ir lenkų — kilo didžiausias triukšmas. Vyskupas Zbignevas Olesnickis — Lenkijos kancleris — ir kiti aukštesnieji lenkų tarybos nariai griežtai protestavo dėl Vytauto vainikavimo ir išrodinėjo, kad tai gali suardyti lenkų-lietuvių uniją ir visiškai atskirti nuo Lenkijos Lietuvą, kurią jie vis dar tebelaikė amžinai prijungtą ir savąja. Taip pat pareiškė papeikimą Jogailai, kad jis jokios teisės neturįs duoti savo sutikimą dėl Vytauto vainikavimo.

Iš tikrųjų, Jogaila, nebuvo toks galingas ir savarankus, kaip Vytautas, ir net savo žodžio viešpats, nes jis, pabūgęs savo vyskupų ir ponų, vėliau viešai, išsižadėjo to, ką buvo pasakęs Vytautui imperatoriaus akivaizdoj.

Todėl ne veltui vienas vokiečių istorikas pasakė: Jogaila — Lenkų karalius be Vytauto — buvo makštis be kalavijo.

Žinoma, tasai susirinkimas, kai žeminami lietuviai savo ruožtu ėmė gintis ir grasyti lenkams, baigėsi be jokių vaisių.

Vytautas, tuomet jau 80 metų senelis, labai prislėgta dvasia grįžo iš Lucko į Eisiškę, netoli Vilniaus. Čia kunigaikščio rūmuose susirinko pasitikti Vytautą visi likusieji namie Lietuvos didikai. Kilo didžiausias pasipiktinimas, kai paaiškėjo lenkų norai, kad jie laiką Lietuvą tiktai Lenkijos dalimi, kad Vytautui tiktai ligi jo gyvos galvos buvę leista savarankiškai Lietuvoj šeimininkauti ir valdyti visi Lietuvos kraštai.

Vytautas labai susijaudinęs atrašė laiškuose Zigmantui ir Jogailai, kad jis visuomet rūpinęsis geru gyventi su Lenkija, bet jis negalįs sutikti, kad lenkai Lietuvą žemintų ir nepripažintų jai lygių teisių su Lenkija. Toliau sako: jis niekuomet ir niekam nesiskundęs dar Jogaila, bet dabar, kadangi Jogaila savo elgesiu išeidęs jį ir visus Lietuvos didikus, kuriuos norįs padaryti Lenkijos vergais, — tad jis priverstas esąs atvirai apie tai pareikšti Romos imperatoriui (Zigmantui), tikėdamasis įgyti jo draugiškumo ir paramos savo siekimams.

Jogailai rašytame laiške daug griežčiau pasakyta:

„Kai dėl klausimo apie mūsų valstybių unijas, tai Jūsų Karaliaus Didenybė turi žinoti, kad tų unijų užrašai nėra mums priešingi. Tų unijų tekstuose yra kalbama apie abiejų šalių viešpačių rinkimus, katram nors mudviejų mirus. Kadangi aš esu dar gyvas, man nėra reikalingas Lenkijos ponų rinkimas. Mano vainikavimas neprieštarautų traktatams ir po mano mirties. Esu juk senai išrinktas Didžiosios Lietuvos kunigaikštijos viešpačiu ir ją valdau ramiai ir stipriai. O jeigu tikrai panorėsiu vainikuotis karališku vainiku, tai nežinau, ar Jūsų Karaliaus Didenybės patarėjai galės eiti prieš mano norus.“

Toliau, Vytautas siunčia savo delegatus pas Jogailą ir įsako jiems išaiškinti padėtį ir gauti iš Jogailos griežtą atsakymą, ar jis sutinka, kad Vytautas vainikuotųs, ar ne.

Jogaila, pasitaręs su savo patarėjais, nedavė teigiamo atsakymo: jam esą dar reikalinga pasitarti su visais lenkų didikais. Delegatai tuomet pareiškė:

„Kadangi Jūsų Karaliaus Didenybė neduoda mums teigiamo atsakymo, Didysis Kunigaikštis įsakė mums pareikšti, kad ar tai Jums, Jūsų Karaliaus Didenybei, patinka ar ne, jis, Kunigaikštis karališką vainiką priims ir ant savo galvos užsidės.“

Vytauto delegatai grįžo namo. Lenkų politikai labai susirūpino, nes nebeišmanė, kas toliau daryti.

Labai bijojo karo su Lietuva, nes Lietuva daug stipresnė buvo. Mėgino tartis su kryžiuočiais, bet šie atsisakė derėtis su lenkais, palaikydami gerus santykius su lietuviais. O Zigmantas nuolat rašinėjo Vytautui ir prikalbinėjo jį vainikuotis.

Tokiu tad momentu Jogaila sušaukė visus savo senatorius į Sandomiro miestą. Suvažiavimas įvyko 1429 m. rugsėjo mėn. Kilo sumanymas pasiūlyti Vytautui, kad priimtų Lenkijos karališką karūną, o Jogailai patarti atsisakyti nuo sosto, davus jam pasižadėjimą, kad po Vytauto mirties karalium bus išrinktas Jogailos sūnus."

Jagaila visai nesipriešinęs ir ramiai sutikęs.

Kai atvykę pas Vytautą lenkų pasiuntiniai su tokiu pasiūlymu, Vytautas atsakęs — nors jis ir labai esąs nepatenkintas visu Jogailos elgesiu, bet plėsti jam nuo galvos vainiką visai nemanaš. Lenkijos karališkas vainikas jam visai nerūpi.

Vytautui atsisakius priimti Jogailos karališką vainiką, lenkai jau mažai beturėję vilties geruoju atkalbėti Vytautą nuo vainikavimosi. Jie pradeda visur intriguoti ir ieškoti sau paramos.

Bet tas jiems nesiseka. Zigmantas, nekreipdamas dėmesio į popiežiaus draudimą — lenkų prikalbėto — rašo Vytautui, kad jis rengiasi siųsti delegaciją į Vilnių su karališku vainiku.

Kai sužinojo Vytautas, kad jau vainikas ir delegacija pasiūsta, sukvieta į Vilnių labai daug svečių ir nutarė be lenkų sutikimo vainikuotis. Net ir Jogaila buvęs pakviestas.

Lenkai, nebegalėdami nieko padaryti diplomatinėmis priemonėmis, nutarė jėga neprileisti vainikuotis. Ties pasieniu suėmė delegaciją, atėmė vainiką ir visus dokumentus.

Tuo tarpu Vytautas, didžiai susisielojęs, susirgo ir rudenį 1430 metais pasimirė.

Vytauto neteko Lietuva, bėt jojo galinga dvasia ir šandie tebestiprina mus — jo palikuonis.

Amžiai didvyrius parengia, amžiai juos ir lydi. „Didvyrio gyvenimas — sako T. Narbutas — yra tėvynės istorijos žiedas, amžiaus veidrodis ir labai malonus praeities prisiminimas."

Vytauto laikas — XIV — XV amžius — geriausiai iškelia lietuvių tautos milžiniškas dvasios pajėgas ir jos kultūringumą. Nes tokį karžygį, tokį diplomatą ir tokį genialaus, šviesaus proto vyrą te galėjo pagimdyti tikrai kultūringa tauta, o ne laukinė, kaip mūsų priešai papratę mus žeminti.

Tad semkime iš tos garbingos ir didžios mūsų praeities ištvermės ir energijos. Būkime ne tiek stiprūs savo kūnu, kiek dvasia ir sąmoninga tėvynės meile, kaip tie kilnieji Vytauto kareiviai, kurie su daug prastesniais ginklais sugebėjo trupinti plienu ir variu apkaltas kryžiuočių eiles.

Tiesa, šiandien esam laisvi, bet kovos dėl mūsų tikrųjų žemių sujungimo dar nėra baigtos. O tai pasieksime tik tautiškai ir valstybiškai susipratę, vadinsi — drausmingi ir susiklausę.

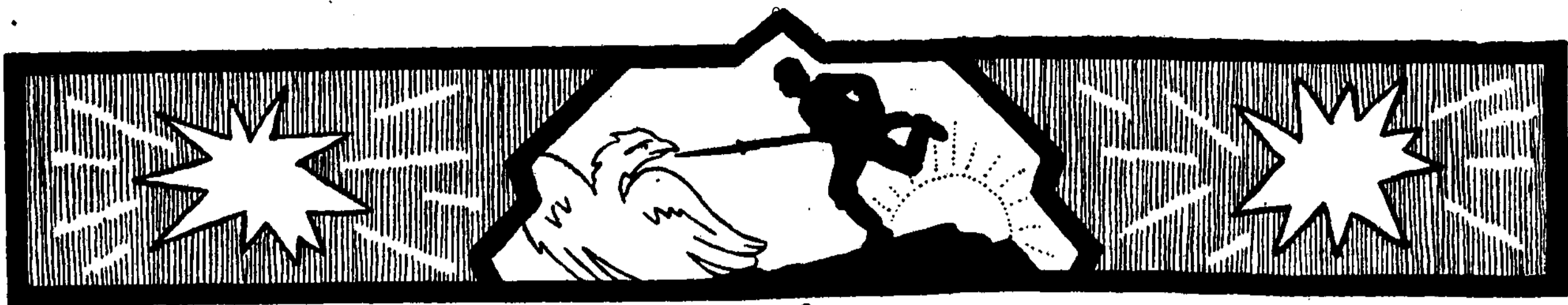
Feliksas Breimeris

Prie Juodųjų Marių.

Ūžia, šniokščia Juodos Marios,
Žaidžia aušros spinduliuose.
Čia, lyg žaibas, akį veria,
Čia, lyg rožės, kelią puošia.
Ūžia, šniokščia Juodos Marios,
Blaško vilnis siūbuonėles
Ir putas, kaip perlus, beria
Ryto saulėj atsikėlę.
Ūžia, šniokščia Juodos Marios,
Mena praeitį auksinę,
Kaip lietuviai žygius darė,
Kaip žirgai jų krantą mynė.
Čia trimitai nesiliovė,
Ankstį rytmetį pakirdę,
Ir pulkai prieš didžią kovą
Čia žirgus bangose girdė.
Ima džiaugdamos daužyti
Uolų krantą Juodos Marios —
Juk ir Vytautas Didysis
Į jų vilnis žirgą varė!
Jis į gilumą įjojo,
Kur verpetai baisūs šelia,
Ir, ranka kilniai pamojęs,
Pasiskelbė jų karalium!...
Skardus šūkis suskambėjęs
Skrido viesulu sparnuotu
Ir, kaip aidas, nuaidėjo
Per beribus jūrų plotus.

Ir „valio“ perskrodė tylą.
Štai sugaudė tauro ragas,
Ištraukti kardai pakilo...
Vyrų veidai džiaugsmu degė...
Ir sušniokštė Juodos Marios,
Garbės dienas atsiminę.
Tik vėjelis joms vasaris
Glostė šaltąją krūtinę...
Ūžia džiaugsmu Juodos marios,
Mena praeitį auksinę,
Kaip lietuviai žygius darė,
Kaip žirgai jų krantą mynė...

Keli Vytauto Didžiojo charakterio bruožai.

Didysis Lietuvos vyras, kunigaikštis Vytautas, istorijoje žinomas Didžiojo vardu. Nepaprasta savo valdymo taktika, jis taip toli išplėtė Lietuvos sienas, kaip niekas prieš jį ir po jo. Taigi atskiri jo charakterio bruožai yra reikšmingi ir įdomūs.

Vytautas buvo mažo ūgio, lieknas, daugiau moteriško veido. Gražūs, ilgi plaukai. Tiesi nosis ir vyriškos protingos ir didelės akys. Gymio atžvilgiu jis daugiau paveldėjo iš motinos, bet užtai tvirtą, plieninę valią gavo iš tėvo Kęstučio. Mokėjo jis ir politikuoti: čia jame liko ir jo dėdės Algirdo palikimas — gudriai, išmintingai — politikuoti. Su savaisiais Vytautas buvo atviras, malonus. Vytautas nebuvo žiaurus: belaisviams buvo ypatingai malonus. Bet savo priešams, kurie suteikdavo jam nepakeliamą skausmą, jis negailėtingai keršydavo. Taip, savo sūnelių žudytojus, po Žalgirio kautynių, liepęs visus pakarti. Mokėdavęs palaikyti drausmę, buvęs ypatingai geras vadas. Net laukiniai totoriai, kurie paprastai jokių vadų nepripažindavę, prieš Vytautą drebėję. Plėšikauti jis savo kariams neleisdavęs: pastebėjęs beplėšiant, nors tai būtų geriausi jo kariai, liepdavęs jiems įteikti po virvelės galą. Tai buvo ženklas, kad jie patys turi pasikarti. Ir pasmerktieji, tokiu būdu tuojau sau bausmę įvykdydavę. Jie gerai pažino savo vadą. Mokėjęs Vytautas ir savo kariuomenės pasižymėjusiems vadams atsilyginti.

Buvo labai geros širdies ir mylėjęs savo žmones. Jis nedaręs skirtumo nei kilmėje, nei tautybėje: jo kariai — ir totoriai, ir rusai, ir lietuviai lygiai stovėjo jo akyse. Ir tokiu tik būdu jis įsigijo net laukinių žmonių palankumą ir meilę. Kiekvienas totorius ir niurus gudas buvo pasirengęs atiduoti už jį gyvybę, kaip ir kiekvienas jo mylimas žemaitis bei aukštaitis.

Jūr. Šaltenis.

Vytautui Didžiajam pagerbti pastatytas paminklas Vieکشniuose.
Gaubio foto.

Mes neužželdinsim Jūsų takų.

Žalgirio mūšio narsieji karžygiai,
Mes neužželdinsim Jūsų takų,
Nors mūsų tėvynė dar kūdikis vygėj,
Bet semsim jai galios iš Jūsų darbų.
Mes kaupsim jai galią ir jėgas aukosim,
Nes dvasia Jūs tarpe mūsų nemirė.
Ne ant kryžkelių jai laimės kurti sustosim,
Bet žengsim tik Jūsų takais, didvyriai.
Jūs sutrypėt pulkus mūs amžino priešo,
Kurs žudė žmones ir plėšė tėvynę.
O mes atvaduosim Vilnių iš plėšiko viešo,
Kur broliai kenčia, kur pilis Gedimino.
Žalgirio mūšio narsieji karžygiai,
Mes neužželdinsim Jūsų takų.
Nors mūsų tėvynė, dar kūdikis vygėj,
Bet semsim jai galios iš Jūsų darbų.

Pr. Gegecka.

Paminklai.

Visi žmonės į šį pasaulį atkeliauja lygūs: vienoduose rūbuose, vienodais turtais nešini. Bet jau čia žmonės ir jų paskirtys tampa nevienodos. Vieni, nors neturtingos kilmės, bet didžiais darbais bei žygiais, arba ypatingais gabumais apdovanoti, iškyla į pačias aukštąsias žmonių viršūnes. Kiti, priešingai, — turėdami didžiausių galimybių, tupi vietoje arba leidžiasi žemyn.

Didžių žmonių dvasiai bei jų darbams įamžinti statomi paminklai. Paminklai pailgina didvyrių atmintį žmonėse ir juos parodo ateinančioms kartoms.

Mūsų lietuvių tautos didvyriu ir karžygiu yra Vytautas Didysis. Todėl šiais Vytauto Didžiojo metais visose Lietuvos vietose įvairiais būdais stengiamasi įamžinti to didžiojo vyro vardą. Statomi paminklai, jo vardu krikštijamos mokyklos ir t. t.

Paulius Gaubys.

1-as gusarų D. L. E. K. Janušo Radvilos pulk. 1919—1930 met.

Lietuvos raitininkai turi žilą praeitį ir garbingų palikimų.

Karalius Mindaugas, didieji kunigaikščiai Gediminas, Algirdas, Vytautas ir kiti kūrė didelę Lietuvos valstybę ir jos galybę tvirtino, pasiremdami narsiais raitininkais.

Lietuvos - Lenkijos pragaištingais unijos laikais Lietuvos raitininkai irgi tebegyvuoja ir, didžiųjų karo vadų Karolio Katkevičiaus, Janušo Radvilos ir kitų vadovaujami, sėkmingai gina Lietuvos reikalus nuo švedų, totorių, rusų ir lenkų.

Lietuvos raitininkai dingsta tik 1795 m., kada Lietuvą paglemžia Rusija. Nuo šio laiko lietuviai raitininkai verčiami tarnauti rusų kariuomenėje ir savo kraują lieti už pavergėjų gerovę. Bet ir Rusijos žiauraus valdymo laikais lietuviai raitininkai bandydavo sudaryti savo ginkluotą pajėgą, kuri atkovotų prarastą nepriklausomybę. Taip buvo per Napoleono karą, 1831 m., 1863 m. ir 1864 m. sukilimus. Vėliau lietuvių raitininkų kariškas veikimas buvo persimetęs už jūrų.

Vėl Lietuvos raitininkai tepradeda atgimti 1917 metais Rusijoje, kur buvo daug mobilizuotų ir pašauktų lietuvių raitininkų. Didžiausios rusų revoliucijos netvarkos metu lietuviai sugeba įsteigti 1 kavalerijos (dragūnų) divizioną Valke, kuris buvo pirmutinioji mūsų kavalerijos užuomazga, įžengiant į Nepriklausomą ir Laisvą gyvenimą.

XII-me rusų armijos lietuvių karių visuotiniame suvažiavime, dabartinis atsargos majoras Juozas Mikuckis pastebėjo, kad daugelis suvažiavusiųjų delegatų tarpe yra kavaleristai ir dauguma jų 20-jo Suomų dragūnų pulko. Tas faktas įkvėpė Mikuckiui mintį suformuoti lietuvių kavalerijos dalį prie XII-sios armijos, kur lietuvių buvo nemaža.

Mikuckis tuoj pradėjo daryti atitinkamų žygių XII-me rusų armijos štabe, kad gautų leidimą formuoti lietuvių dragūnų eskadroną. Pradžia buvo la-

bai sunki, bet visos kliūtys buvo pašalintos. Iš XII armijos štabo į visus kavalerijos pulkus buvo duotos telefonogramos, kuriomis remiantis, visi norintieji lietuviai turi teisę palikti savo pulkus ir vykti į Valką, į lietuvių dragūnų eskadroną.

Pirmas karys į lietuvių dragūnų eskadroną atvyko 1917 m. gruodžio 14 d. Ta diena ir yra mūsų kavalerijos užuomazgos diena.

1917 m. gruodžio 16 d. 20-jo Suomų dragūnų pulko 2-o eskadrono vachmistras Jonas Eidukaitis (dabar tarnaujantis 1-me gusarų pulke, jau vyr. leit. laipsnyje) anksti rytą išvedė iš Dorpato su savim daugiau nei 20 dragūnų lietuvių. Būrys iš pulko išvyko su arkliais, su visu apginklavimu, apšarvavimu ir šoviniiais.

Eskadronui sparčiai augant, atsirado reikalas formuoti ir 2 eskadronas. Mikuckis savo pastangomis gavo leidimą formuoti lietuvių dragūnų divizioną.

Įsigalėjusi komunistų valdžia tą darbą trukdė ir perversė išformuoti dragūnų divizioną, nes lietuviai atsisakė stoti į raudonąją armiją ir nenorėjo dalyvauti rusų namų kare.

Paleistieji lietuviai raitininkai, kaip paprasti karo tremtiniai, 1918 m. pradėjo grįžti į Lietuvą. Bet tuo laiku visą kraštą valdė vokiečių kariuomenė. Lietuvos Taryba Vilniuje neturėjo jokios galios ir nė vieno kareivio. Vokiečiai trukdė Lietuvos valdžiai sudaryti ginkluotą pajėgą, nes jie patys norėjo spręsti Lietuvos likimą. Jie jau turėjo savo rankose kovą 3 d. Lietuvių Brastos sutartį, kurioj rusai buvo išsižadėję Lietuvos. Tačiau lapkričio 11 d. patys vokiečiai pasidavė santarvei ir pasirašė taikos paliaubų sutartį, kurioj pasižadėjo pasitraukti iš buvusių Rusijos šalių ir atsisakė nuo Lietuvių Brastos sutarties. Tuo buvo atidarytas kelias į Lietuvą Rusijos raudonajai armijai. Tai jausdami vietiniai ir atsiųsti iš Rusijos komunistai pradeda kurstyti Vilniuj ir vi-

same krašte žmones, kad keltų revoliuciją, prisidėtų prie Sovietinės Rusijos, žudytų Lietuvos veikėjus. Lenkai irgi ima organizuoti ir ginkluoti legijonus, kurių veikimas kreipiamas ne tik prieš bolševikus, bet ir prieš lietuvius.

Tai buvo 1918 m. lapkričio mėn. pradžioje.

1918 m. lapkričio m. jauni Lietuvos berneliai, metę kasdieninius darbus, suradę surūdijusius ginklus, pradėjo traukti į Vilnių, kad teiktų paramos ten esančiai Lietuvos vyriausybei.

Atėjo laikas, kada, tarytum, pašaukti, pradėjo plaukti iš įvairių Lietuvos kampų tie karžygiai, vieni į Vilnių, kiti į Alytų, dar kiti ėmė burtis į artimiausius miestelius ir sudarinėti apsaugos būrius. Vokiečiams pasitraukiant iš Vilniaus, lietuviu valdžia persikėlė 1918 m. gruodžio 30—31 d. į Kauną, kur prasideda gyvas krašto gynimo darbas.

1919 m. sausio m. 5 d., užėmus bolševikams Vilnių, Vilniaus komendantūra, turėjusi 20 karininkų ir 133 kareivius savanorius, buvo įlieta į Kauno komendantūrą. Prie Kauno komendantūros pradėta formuoti 1-as gusarų eskadronas. Visi savanoriai, atvykę su savo arkliais, sudarė eskadrono branduolį. Dideliu vargu buvo išgautos iš vokiečių arklidės Ukmergės pl. Nr. 9 (dabartinio „Ragučio“ vaisvandenio dirbtuvių kieme), o žmonės sutalpinti artimiausiuose iš vokiečių atkariautuose namuose.

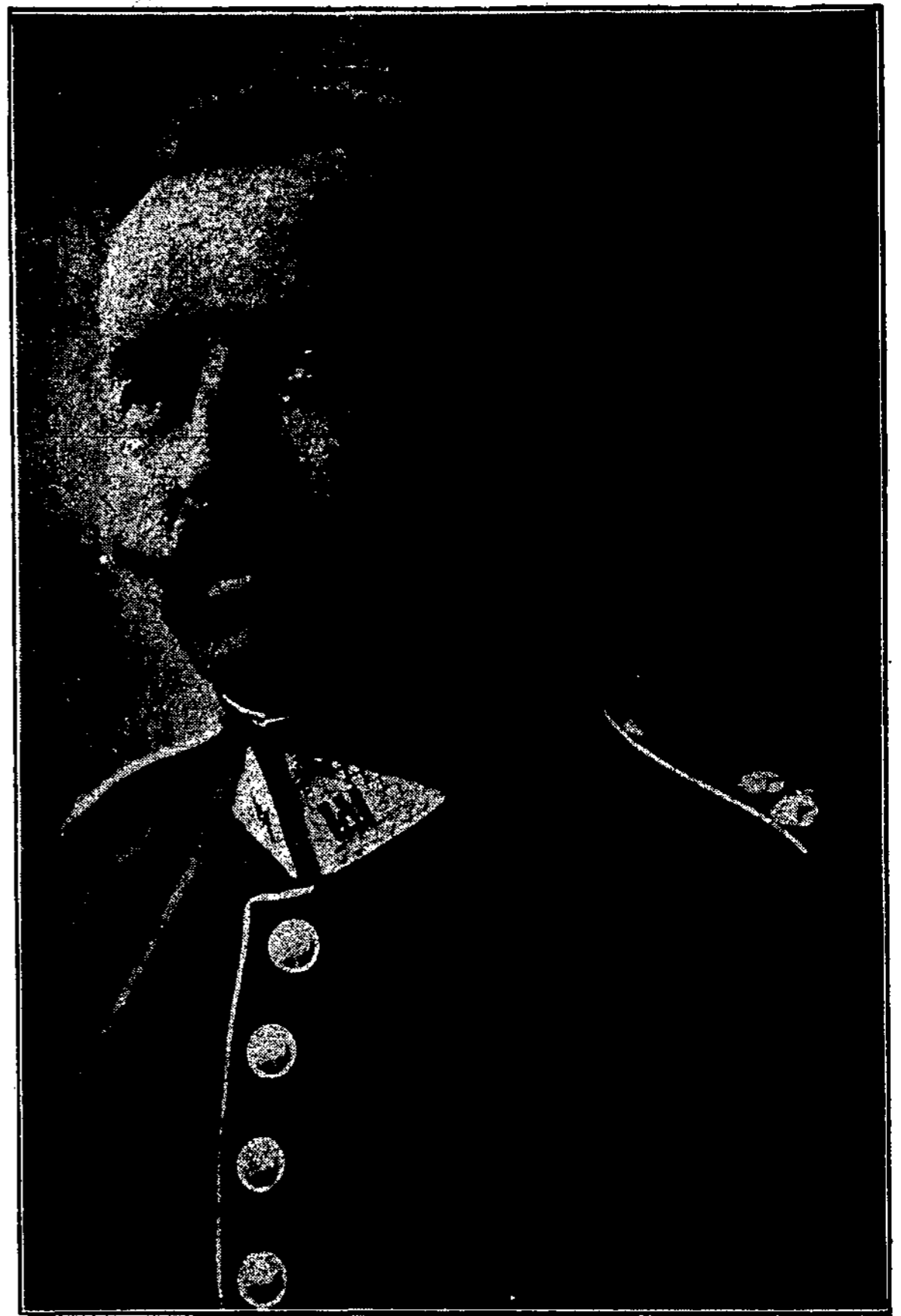
Eskadronas augo sparčiai. Visko trūko: arklių, ginklų, drabužių, todėl eskadrono išvaizda buvo labai keista. Gusarai vilkėjo savais drabužiais: inteligentas su plonais batukais, klierikas su ilga sutana, ūkininkas su klumpėmis ar vyžomis.

Komendantūros įsakymu 1919 m. sausio m. 9 d. 1 nr. 9 §, 1-jo gusarų eskadrono vado pareigas laikinai eiti paskirtas rusų armijos karininkas Kasiulis.

Užbaigus formuoti 1 eskadroną, Kauno komendantūra 1919 m. vasario mėn. pradžioje pradėjo formuoti ir 2 gusarų eskadroną, kurio vadu buvo paskirtas karininkas Laikūnas. Kadangi savanorių, norinčių tarnauti kavalerijoje, buvo labai daug, tai ir 2 gusarų eskadronas per kelias dienas buvo pilnas, trūko tik arklių.

1919 m. kovo m. 27 d. 1 gusarų raitas ir 2 pėsčias esk. išvyko frontan į Žiežmarių — Strašiūnų rajoną. 1919 m. gegužės m. 12 d. įsak. kariuom. 80 nr. 10 §

tveriamas 1 raitelių pulkas, kurio pagrindą sudarė jau esamieji fronte 1 ir 2 gusarų eskadronai. Pulko vadu buvo paskirtas švedų kariuomenės majoras Hoe-

Pulk. Jackevičius, dabartinis pulko vadas ir kavalerijos viršininkas.

ger. Faktiškai pulkui vadovavo ir sunkiausių pulko organizavimo darbus atliko tuo laiku buvęs pulko vado padėjėjas, vėliau, atleidus švedą, paskirtas pulko vadu, dabartinis pulko vadas pulkininkas Jackevičius. 1919 m. birželio m. Kaune buvo pradėtas steigti 3 eskadronas, o spalio mėn. pradėta steigti 4 eska-

Vytauto Didž. vainikavimo iškilmės.

V. D. Komitetas smarkiai ruošiasi prie rugsėjo 8 d. — Vytauto Didžiojo vainikavimo iškilmų minėjimo.

Komitetas yra nustatęs programą ir tos dienos išvakarėms, būtent, rugs. 7 dienas. Kadangi rugs. 7 diena yra sekmdienis, tai Komitetas pageidauja, kad visose vietose namų ir aikščių papuošimas vėliavomis būtų užbaigtas tą dieną anksti rytą.

Iš provincijos yra užklausta, kokios vėliavos vadinamos Vytauto vėliavomis. Komiteto įsitikinimu, Vytautinės vėliavos yra visos iš Vytauto laikų pasilikusios vėliavos (reprodukcijos). Be to, Vytautinės vėliavos laikomos paprastos trispalvės lietuvių vėliavos, kurios siekia ilgio nedaugiau 10 mtr.

Tokios padidintos vėliavos gali būti su stiebu ir be jo. Vytautinės vėliavos su stiebu paprastai yra įtvirtinamos į žemę. Vytautinės vėliavos be stiebo galės būti iškabintos ant virvių gatvėse, ties aukštais namais. Vytautinėmis vėliavomis reikia laikyti ir valstybinę Lietuvos vėliavą, raudonos spalvos su vyčiu arba Gedimino stulpais. Tokia vėliava gali būti iškilmų centralinėj vietoj ir provincijos miestuose tiktai viena.

Vytauto Didžiojo vainikavimo iškilmų dieną numatoma

pastatyti Kaune 4 arkos (ypatingai gražiai išpuošti iškilmų vartai). Komitetas pageidauja, kad provincijos miestuose kuo daugiausia būtų tokių arkų — tikrai gražių vartų. Jie turės būti statomi prie svarbesnių kelių arba gatvių.

Rugsėjo 7 d. į Kauną grįžta Vytauto Didžiojo paveikslas. Jis atvyks į Kauną lėktuvu, kurį lydės kiti lėktuvai.

Iškilmingas Vytauto Didžiojo paveikslas sutikimas bus aerodrome, dalyvaujant vyriausybei, V. D. K-to ir Kauno miesto savivaldybės atstovams, aukšt. karininkams, visuomenės organizacijoms ir gausingai žmonių miniai.

Iš aerodromo, pro sudarytus špalerus, Vytauto Didžiojo paveikslas per Vytauto Didžiojo tiltą turės atvykti į Kauno pilį. Čia atvaizdą sutiks vyriausybė ir kitos organizacijos.

Po neilgos priėmimo ceremonijos atvaizdas iš Kauno pilies taip pat pro špalerus bus lydimas į Karo muziejų. Karo muziejų bus iškilmingas Vytauto Didžiojo atvaizdo įvedinimas. Ten atvaizdas pasiliks, kol jis bus galima perkelti į Vytauto Didž. muziejų.

Tos pačios rugs. 7 dienos vakarą vasaros teatre bus iškilmingas spektaklis. Bus suvaidinta Maironio-Mačiulio naujai parašyta tragedija — „Vytautas Didysis Lietuvos Karalius“.

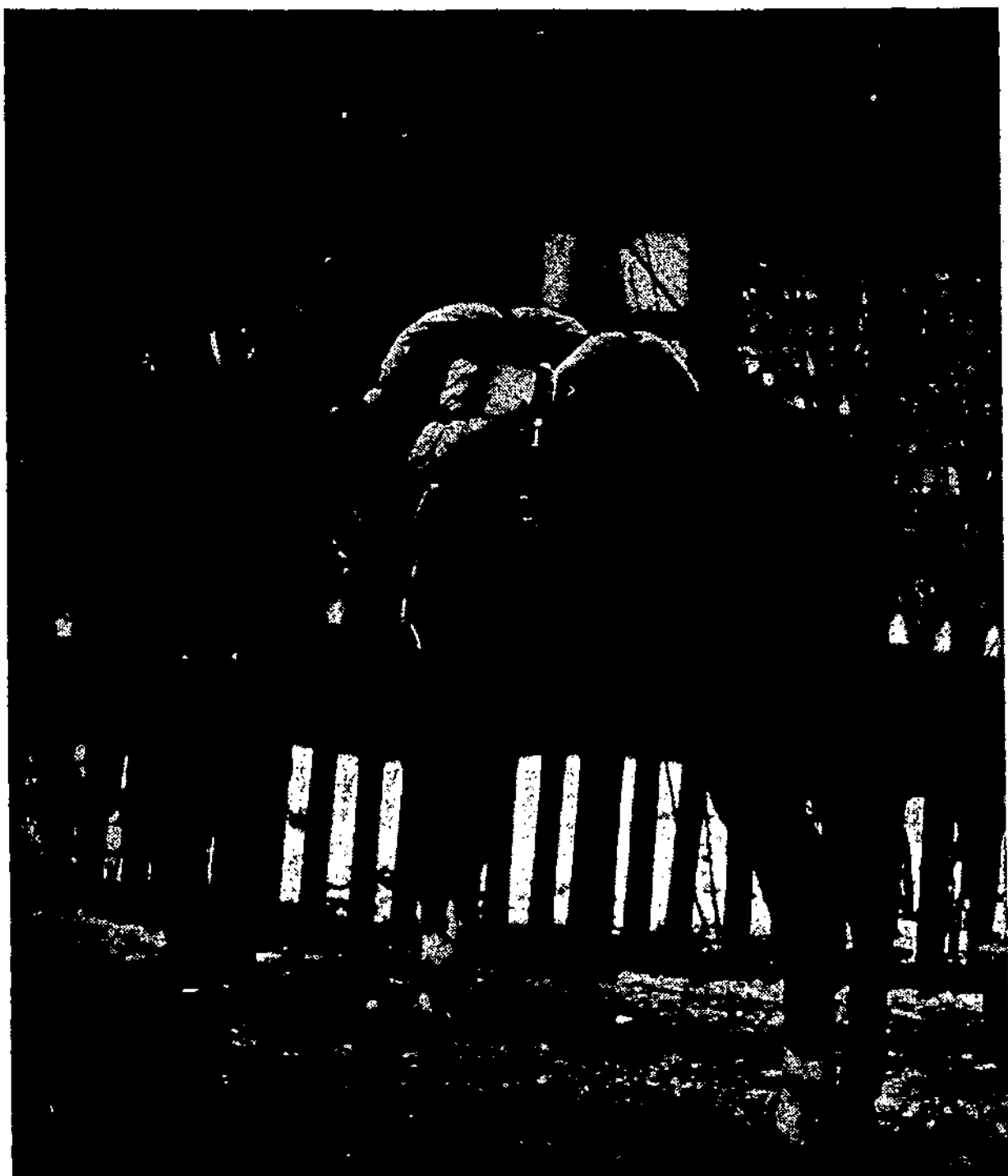
Tą dieną įvairiose mokyklose ir salėse — Kaune ir provincijoje, įvyks eilė paskaitų apie Vytautą Didįjį ir jo nuopel-

dronas ir pulkas gavo naują pavadinimą „1 Raitelių pulkas“.

1922 m. balandžio m. pulkas gavo vėl naują pavadinimą „1-as Gusarų pulkas“. 1927 m. rugsėjo m. 21 d. Tautos vadas davė pulkui šefą ir naują pavadinimą. Pulko šefu paskirtas Didysis Lietuvos Etmonas Kunigaikštis Janušas Radvila, o pulkas pavadintas „1-ju Gusarų Didžiojo Lietuvos Etmono Kunigaikščio Janušo Radvilos pulku“. Tą pačią dieną pulkas gavo ir štandarą.

Nepriklausomybei atgauti gusarai padėjo nemaža pastangų, nemaža darbo.

Lietuva turėjo nugalėti daug kliūčių. Lietuvą savinosi trys dideli kaimynai. Ir ne tik savinosi, bet ir tiesė savo rankas. Su visais teko pakelti ginklų

Gusaras pasirengęs žygiui (1 g. p. foto).

kovą. Lietuva buvo tarsi įmesta į kokią audringą jūrą ir palikta savo pajėgoms. Išplauks, ar neišplauks? Lietuva išplaukė. Apsupta iš visų pusių priešų: iš pietų lenkų, iš rytų — bolševikų ir iš vakarų — bermontininkų, Lietuva nenusiminė. Ji kovojo. Kovojo kiek galėjo, ir gusarai, kiek jiems leido jų pajėgos. Gusarai kovojo už nepriklausomybę su bolševikais ties Jėznu, Aukštadvariu, Žasliais, Vieviu, Aluntą, Uteną, Daugailiais, Degučiais, Salaku, Žagarine, Zarasais, Smalva, Turmantais, Kalkūnais.

Atakuojant Zarasus, didvyriškai žuvo gusaras Vincas Šiporaitis. Tose kautynėse pasižymėjo visa eilė gusarų ir apdovanoti Vyties Kryžiumi 3 laipsnio su kardais.

Bolševikus išvijus už Dauguvos, šiaurės Lietuvoje atsirado kitas priešas — bermontininkai. Čia gusarai vėl narsiai kovoja su bermontininkais ties Radviliškiu, Pakruoju, Lygumais, Meškuičiais, Joniškiu ir Šiauliais.

Kai bolševikai ir bermontininkai buvo iš Lietuvos išvaryti, 1920 m. prasidėjo bolševikų - lenkų karas. Gusarų pulkas buvo permestas į kitą frontą, kad sustabdytų bolševikų plūdymą į Lietuvą. Lenkams Vilnių apleidus ir užėmus jį bolševikams, 1920 m. liepos mėn. pulkas buvo pasiūstas į Vilnių. Pulkui į Vilnių žygiuojant, lenkai pastoję kelią ties Rykontais. Lenkai buvo sumušti ir atsitraukė. Pulkas liepos 15 d. įėjo į Vilnių.

Praslinkus porai mėnesių, bolševikai buvo sumušti ties Varšuva ir panikoje pradėjo trauktis į Rusiją. Lenkai juos vijosi ir kartu ėmė veržtis į Lietuvą. Prasidėjo naujos kautynės su lenkais. Čia vėl gusarai narsiai kausi su lenkais Suvalkų apylinkėje Nečios — Rodūnės — Eisiškės linijoj. Lenkams besiveržiant Lietuvos gilumon, pulkas dalyvauja kautynėse ties Lyda, Vilnium, Lentvaravu, Rykontais, Trakais, Daugais, Varėna, Perlojum, Merkine, Širvintais, Giedraičiais, Dubinkiais.

Kautynėms pasibaigus ir eskadronams grįžus iš fronto, pulkas pradėjo tvarkytis ir organizuotis. Šiandien pulkas jau visai moderniškai pertvarkytas, perorganizuotas, vienodai apginkluotas ir aprengtas, ir turi tikro ir galingo kavalerijos pulko išvaizdą.

Kun. J. Vaišnoras.

nus Lietuvai. Greta paskaitų bus suruošti koncertai su dainomis, deklamacijomis ir gyvaisiais paveikslais.

Vakare rugsėjo 7 d. Kaune ir visose Lietuvos miestuose bus įvairių spalvų iluminacija.

Rugsėjo 8 dieną.

Iš pat ryto miestuose, miesteliuose ir kaimuose namus išpuošti tautinėm vėliavom. Languose, balkonuose ir gonkose išpuošti Vytauto Didžiojo paveikslą. Greta Vytauto Didžiojo paveikslo galima išpuošti ir Jo Ekscelencijos Respublikos Prezidento paveikslą.

Iškilmės pradėti iškilmingomis pamaldomis su pritaikintais pamokslais bažnyčioje, kur yra kariuomenės dalys ir parado aikštėje.

Pageidaujama, kad visų tikybų maldos namuose būtų vienu laiku pamaldos.

Visuomeniškos organizacijos su savo vėliavomis organizuotai dalyvauja iškilmingose pamaldose.

Po pamaldų organizacijos renkasi parado aikštėn arba iškilmių centrinėn vieton.

Po pamaldų parado aikštėje arba iškilmių centrinėje vietoje pakeliama Vytautinė vėliava (visame mieste turi būti tik viena vėliava), pasakoma atatinkama prakalba, grojama arba giedama tautos himnas ir Vytauto kantata.

Po vėliavos pakėlimo ceremonijų apdovanojama pasižymėjusius asmenis ordenais ir pasižymėjimo ženklais.

Kariuomenės, o kur nėra kariuomenės — šaulių, ugniagesių ir kitų organizacijų paradas.

Parado estradą išpuošti Vytauto Didžiojo atvaizdu.

Iškilmingai atidaromos naujos įstaigos. Įmūrinama į šiais metais pradėdamų ir baigtų statyti viešojo pobūdžio pastatų sienas Vytauto Didžiojo medaljonai.

Atidaroma naujos gatvės, tiltai ir atliekama jų pašventinimo ceremonijos.

Pašvenčiama pamatai pradėdamų statyti viešojo pobūdžio pastatų.

Atidengiami ir pašvenčiama nauji paminklai.

Organizacijų eisenos į istorinio pobūdžio vietas su vėliavomis, orkestrais, chorais, gyvaisiais paveikslais ir atatinkamomis prakalbomis.

Vakare iškilmingas Vytautinės vėliavos nuleidimas.

Patriotiško turinio veikalų ir misterijų vaidinimai.

Sutemus iluminuoti įvairiaspalvėmis šviesomis namus, o ypatingai Vytauto Didžiojo atvaizdus.

Fejerverkai ir raketos.

Laiką šioms iškilmėms ir smulkesnę programą, pritaikintą prie vietos sąlygų, nustato komiteto skyriai, susitarę su organizacijomis ir kariuomenės įgulų viršininkais.

Karo Muziejuje.

Mes mylime Kauną,
 Su Vytauto kalnu ir Laisvės alėja
 Prie Nėries ir Nemuno kranto...
 Ir, va, gi! Kiek kartų aplankome Karo muziejų
 Tiek kartų širdis atsigauna!
 Svečiai, apsilankę iš tolimo krašto,
 Gal to nesupranta.
 Neatjaučia viso pavartę istorijos lakštų,
 Ką jaučia lietuviai čia Karo muziejų... —
 Prisimena žygiai čia brolio narsaus — prometėjo,
 Kuris, paaukodamas brangų gyvenimo turta, —
 Sparnuotą jaunatvę ir žavią gyvybę —
 Sudaužė bevaržančius vergijos pančius
 Ir sieną į Laisvę pralaužė!
 Tiesiog lyg iš degančio laužo,
 Nors žudė jį kančios,
 Jis atnešė tąją liepsnelę užburta,
 Kuri čia tėvynėj plačiai suliepsnojo, sužibo
 Ir džiaugsmo ir laimės liepsna —
 Paskelbė: — Tėvynė laisva! —
 Ir žuvo tas brolis narsus — prometėjas,
 Ne vienas — jų tūkstančiai žuvo,
 Visi pasiryžę
 Golgotos tą pernešti sunkųjį kryžių.
 Ir savo visi ištesėjo!
 Ir džiaugiasi mūsų širdis sugraudinta,
 Ir liūdesiu kaupias;
 Norėtusi melstis karštai, atsiklaupus, —
 Kada prie paminklo įžiebia žibintą —

Kurie iš mirties, lyg gruobonio plėšiko,
 Išsinešė savo sveikatos skatiką, —
 Graudžiai trimituoja tą gedulo giesmę...
 Ne vieną dar ašarą mes sugraudinti išliesime,
 Ne vieną dar kartą naujai pasiryšim
 Čia, Karo muziejų,
 Kol Laisvei nuo rankų,
 Nors jau ir sutraukytus pančius atrišim...
 Nors skambina Laisvės čia varpas
 Iš už jūrio brolių pas mus atplukdintas,
 Nors dvylikta girdis,
 Čia bokšte varpų kilnadvasė malda,
 Bet liūdesiu kaupiasi širdys
 Giliai sugraudintos,
 Kad kenčia brangi Vilnija...
 Bet laiko praeis kokis tarpas,
 Išmuš ir toji valanda,
 Kai varpas Vilnijoje sugaus
 Iš kalno pilies, lyg dangaus!...
 Mes mylime Kauną
 Su Vytauto kalnu ir Laisvės alėja —
 Prie Nėries ir Nemuno kranto...
 Bet va, gi! Kiek kartų aplankome Karo muziejų,
 Tiek kartų širdis atsigauna!
 Čia žygiai prisimena brolio narsaus — prometėjo,
 Čia primena pareigą šventą; —
 Mes mylime Karo muziejų!...

A. Bučys.

„Vytauto linija“.

Dabar, kada švenčiamos Vytauto Didžiojo 500 metų sukaktuvės, būtų labai įdomu surasti tokių vietų (miestelių, kalnų ir t. t.), kurios būtų surištos su garbingo vyro vardu.

Lietuvai atgyjant, tokių vietų atsirado labai daug, nes dirbtinu būdu tokie pavadinimai buvo išplatinti, sakysim, Vytauto g-vės, prospektai, aikštės ir t. t. Bet čia kyla klausimas: ar yra vietų, kurios būtų istoriškai surištos su Vytauto Didžiojo vardu?

Kol kas mūsų krašte yra žinomos dvi tokios vietos: „Vytauto kalnas“, netoli Birštono, turi tikrai istorinę teisę savo vardui, nes, istorijos žiniomis, šioj vietoj stovėjo Vytauto medžioklės rūmai.

Paskutinėj parodoj (vasarą 1930 m.) buvo išstatytos Vytauto paviljone nuotraukos „Vytauto kaimo“, kuris buvo „surastas“ Klaipėdos krašte. Prie to viso pridursime dar vieną pavadinimą: „Birutės kalnas“.

Šiuo straipsniu aš norėčiau parodyti, kad tokių vietų, istoriškai surišų su Vytautu, kaip tik yra. Bet jos randasi už dabartinės Lietuvos sienų, būtent, Gudijos gilumoj. Tai yra labai suprantamas dalykas, nes ilgą laiką Gudiją sudarė Lietuvos žemių dalį.

Autorius¹⁾, iš kurio aš paėmiau žemiau pateiktą medžiagą, patiekia daug tokių vietų, kurios glaudžiai susijusios su Vytauto vardu.

Visi tie punktai tęsiasi nuo šiaurės į pietus, per Vitebsko, Vilniaus ir Minsko gubernijas, ir sudaro,

galima sakyti, ištisą „Vytauto liniją“. A. K. Kirkoras sako: „Didieji darbai didžiojo Lietuvos „gaspadoriaus“ Vytauto giliai išmigo liaudies atmintyje, ir todėl daug vietų, brastų, vieškelių, akmenų ir t. t. turi jo vardą“. Sakysim, dabartinis Nevelio (Vitebsko gub.) ežeras dažnai vadinamas „Vytauto“ ežeru. Vileikos apskrityje (Vilniaus gub.) ant mažo upelio yra senas tiltelis, kurį iki šių dienų gyventojai vadina „Vytauto tilteliu“. Ant vienos salos Tamany (Vitebsko gub.) žmonės iki mūsų dienų rodo vietą, kurią vadina „Vytauto maudyklėmis“. Per Vitebsko ir Vilniaus gub. tęsiasi senas apleistas kelias, kuris vadinamas „Vytauto vieškeliu“.

Bet visų įdomiausias yra, manding, vienas akmuo, vadinamas „Vytauto lėkšte“. Jis randasi Lepelio apskrityje (Vitebsko gub.), Voroniečio ežero pakrantėje. Iš tikrųjų, sako kalbamas autorius, šitame akmeny yra šešių skylių pėdsakai, kurie panašūs į lėkštes. A. Kirkoras spėja, kad iš tikrųjų Vytautas čia valgė, apguldamas 1426 metais Voroniečio pilį. Tas akmuo yra apvalus, turi $\frac{3}{4}$ aršino aukštumo ir apie tris aršinus apskritimo.

Toks pat nepaprastas akmuo guli Ušačio (upė Vitebsko gub.) pakrantėje, liaudis vadina jį „Vytauto šakutėmis“. Ant akmens ir mūsų laikais galima pastebėti ženklą, panašų į šakutės (Ar nėra tai Vytauto vardo raidė V.? J. L.).

Tuo būdu mes matome, kad yra ištisa eilė kuni-gaikščio Vytauto Didžiojo paminklų, kurie sudaro tikrąją „Vytauto liniją“, kuri turi būti tuo labiau dabar pažymėta, švenčiant 500 metų jubiliejų.

¹⁾ A. K. Kirkovas. „Senujų laikų Lietuvos ir Gudijos paminklai“.

Stovykloje.

Išaušo gražus vasaros rytas — rugpj. 18 d. rytas. Švelnūs trimito garsai ringavo tyro rytinio oro bangose. Tai buvo ne paprastas kiekvieną rytą kelias algirdėnus trimito garsas. Šiandien jis gaudė daug ankščiau. Žadino algirdėnus ruoštis kelionėn. Sujudo sukruto visi kareivinių pakraščiai, — mat, kiekvienas tvarkė savo daiktus, rūpinosi, kad ką nors neužmirštų pasiimti.

Lygiai aštuntą valandą stovėjo jau visi II-ro bataliono kareiviai ir pulko sportininkai išsiriškiavę ties pulko štabu. Kiekvieną savo viršininką sutiko garsiu „Sveiks, tamsta!“

Po to, orkestrui ritmuojant, išžygiavo į Kalnicos stovyklas.

Stovyklos vieta labai graži. Pietuose neperaukštas kalnelis, apaugęs lieknom pušaitėm ir apdengtas minkštų samanų patalu. Greitai ant jo pridygo, kaip grybų po lietaus, vienodų, kaip viena, smailių palapinių tiesios eilės. Tuoj kalnelis tapo išraižytas tiesiais smėliu išbarstytais takeliais. Dabar puikiau jis atrodo ne kaip miesto sodas.

Pakalnėj, šidurės link, vingiuoja lankomis Neris. Ant jo kranto įrengta virtuvė, iš kurios maitinasi visi kareiviai. Semia iš Neries jie vandenį, plauja indus, girdo arklius, meškerioja, maudosi ir t. t. Visa tai dienos metu atrodo paprasta, nieko ypatingo Neris neteikia, lyg tai būtų paprasta upė.

Bet artinasi vakaras. Išbučiuo-

ja saulė visas kalno pušes, o ilgiausiai, ilgiausiai užtrūksta saulutė, atsisveikindama su Nerim.

Po to, kai saulė pasislepia už anapus Neries augančio miškelio, Neris atbunda. Plaka kas kartą su-

ti, apverkti sunkią savo dali svetimųjų rankose. Tas garas, kuris kyla vakarais iš Neries krūtinės, tai ir yra skundai ant lenku plėšikų, maldavimai išgelbėti vilniečius. Suprask, išvydęs Nerį, iš-

Ir mes, kaip kurorte...

9 p. p. foto.

šilęs, garuodamas didesnes bangas į krantą ir sako ir pasakoja... Bet ką? Oi, daug jis neša visokių naujienų, kad jis teka nuo mūsų brangios sostinės! Tai mūsų brolių ašaros taip sujudina vakarais Nerį, jos šaukia keršto, jos prašo vaduoti savo brolius iš plėšriojo erelio nagų. Pasakoja, kad ne viena vilnietė lietuvaitė, mūsų tikra sesutė, ateina vakarais ant Neries, „upelių motutės“, krantų pasiskųs-

klausyk jo balso, pasiryšk vaduoti Lietuvos širdį, sostinę Vilnių.

Nuo kalnelio viršūnės sklįsta vakarais kareivių dainų garsai. Tai galingai skambančios, gražios dainos.

Visa tai teikia žmogui kažkoki ramumo, kelia žmogaus sielą aukščiau kasdieninių minčių. Ir iš tikrųjų gera stovykloje!

Al-as P. Kačinskas.

Varėnos poligone.

Klausykis, drauguži, kaip gaudžia patrankos,
Manytum: dievaitis Perkūnas čia trankos.
Kaip vilkas padangėj sustaugia,
Užtraukia dainelę taip baugia,
Net šiurpas nukrato lankus.

Žiūrėk: už pušelių ant gelsvojo ploto,
Milijonais smiltelių grūdelių nukloto,
Verpetas baisingas iškyla
Ir velniškas juokas prabyla,
Dangaus net sukrato vartus.

Stebėk: ten ant žaliojo žydinčio lauko
Tarp grikių tankynės kepurės tik plauko;
Šit vamzdis iškyla žolyne
Ir staugiančią kulipkų pynę
Užspringdamas leidžia žemyn.

Vien žvaliosios akys išmigę į toli
Ir rankos bekraujės tik šautuvą broli
Bespausdamos rodo gyvybę.
Ir, rodos, į melsvą tolybę
Su kulka tik veržias tolyn.

Pažvelki aukštyn, ten kur debesys nardo, —
Išvysi šešėlių, tą paukštį be vardo,
Įtempęs ten žvilgį lakūnas,
Tik siela jau, regis, ne kūnas, —
Prie žemės jis veržias krūtų.

Mokinkis, lietuvi, o laikas juk bėga,
Gana bemiegoti tau amžiną miegą!...
Skriaudų jau mes daug prikentėjom,
Prie tikslo taip arti priėjom,
Mes turim sūnų daug drūtų!...

J. s. p. Ant. Bernotas.

Kariuomenės sporto rungtynių proga.

(Kelios palaidos mintys).

Šiais Vytauto Didžiojo metais rugsėjo mėn. 4-5-6 d. A. Panemunėje, Kariuomenės stadione prasideda penktosios kariuomenės sporto rungtynės. Iš visų kariuomenės dalių suvažiuos kariai - sportininkai prieš karo vadovybę ir plačiąją visuomenę parodyti savo metinį sporto srity padarytą darbą.

Iš XX amž. kario reikalaujama, kad jis būtų — sveikas, stiprus, patvarus, drąsus, vikrus, sumanus ir drausmingas. Sveiku kūnu ir stipria dvasia karys išauklėjamas tose kariuomenėse, kuriose daug dėmesio kreipiama į fizinį lavinimą. Tokiomis kariuomenėmis senovėje buvo graikai, o mūsų amžiuje, ypatingai išsiskyrė japonai ir vokiečiai. Nedidelė Japonija nugalėjo galingą Rusiją, o Vokietija trejus metus sėkmingai kovojo prieš visą pasaulį.

Visų valstybių kariuomenės savinasi iš sporto visas tas savybes, kurios duoda visas aukščiau minėtas kario gerąsias puses.

Šių metų rungtynių programa, palyginus su praeitomis rungtynėmis, beveik nepasikeitusi. O ją reikėtų įvairinti, tobulinti ir, kas

svarbiausia, militarizuoti — padaryti ją artimesne kario dvasiai. Juk karo metu ne tas bus geresnis, kuris mokės stilingai bėgti, bet tas, kuris su pilna šarvuote įkritęs į tekančią upę iš vandens išeis „sausas“, t. y. nugalėtojas. Svarbų vaidmenį karo metu turi ir gerai sutvarkytas ryšys. Būtų labai naudinga rungtynių programoje matyti ir dviratininkų bei motociklistų lenktynes. Žinoma, ne stadiono virazuose, bet per natūralią gamtą su visomis kelyje pasitaikančiomis kliūtimis: upeliais, grioviais, krūmais ir t. t. Tokių ir panašių grynai kariško pobūdžio dalykų galima būtų suminėti daug daugiau.

Kitose rungtynėse tikimės, kad programa bus, be sportinio pobūdžio dalykų, papildyta dar ir grynai kariško pobūdžio pratimais, kurie iš dalyvių pareikalautų ne vien tik gero techniško pasiruošimo, bet ir sumanumo, drąsos, greito orientavimosi ir t. t. Kariško sporto pagrindan įdėtas vienas tikslas — gimtosios žemės gynimas.

Teoriniu atžvilgiu nėra jokių kliūčių, kad vienas asmuo kultivuotų visas sporto šakas. Praktikoje — visi daviniai ir patyrimai

rodo, kad nė vienas sportininkas, nors jis būtų fiziškai geriausiai išlavintas, negali dalyvauti keliose viena kitai priešingose sporto šakose. Kiekvienas žengia ten, kur save laiko tinkamą ir pasiruošusį. Visas kitas sporto šakas, kuriose jaučia save silpną — palieka nušaly. Taigi, jei esi ištvermingas sunkiame žygyje su pilna šarvuote, nebandyk, atlikęs žygį, bėgti barjerinį bėgimą arba šokti su kartim.

Dovanos. Pereinamųjų dovanų yra šešios: J. E. Respublikos Prezidento, ministerio pirmininko, krašto aps. ministerio, vyr. štabo v-ko, Karininkų Ramovės ir Kariuomenės Sporto Draugijos. Be to, dar yra paskirtos vienkartinės — asmeninės dovanos už žygį, patulinį žygį, mėtymus, bėgimus, šokimus, šaudimą, plaukimą ir kt. Dar paskirtos dovanos teniso turnyro nugalėtojams, kuris įvyks rugsėjo mėn. 12, 13 ir 14 d. Taip pat skiriama dovana ir futbolo rungtynių laimėtojui. Rungtynės įvyks tarp kariuomenės ir futbolo lygos rinktinių komandų. Kaip žinoma, per 1929 m. rungtynes laimėjo kariuomenės rinktinė su rezultatu 4 : 0.

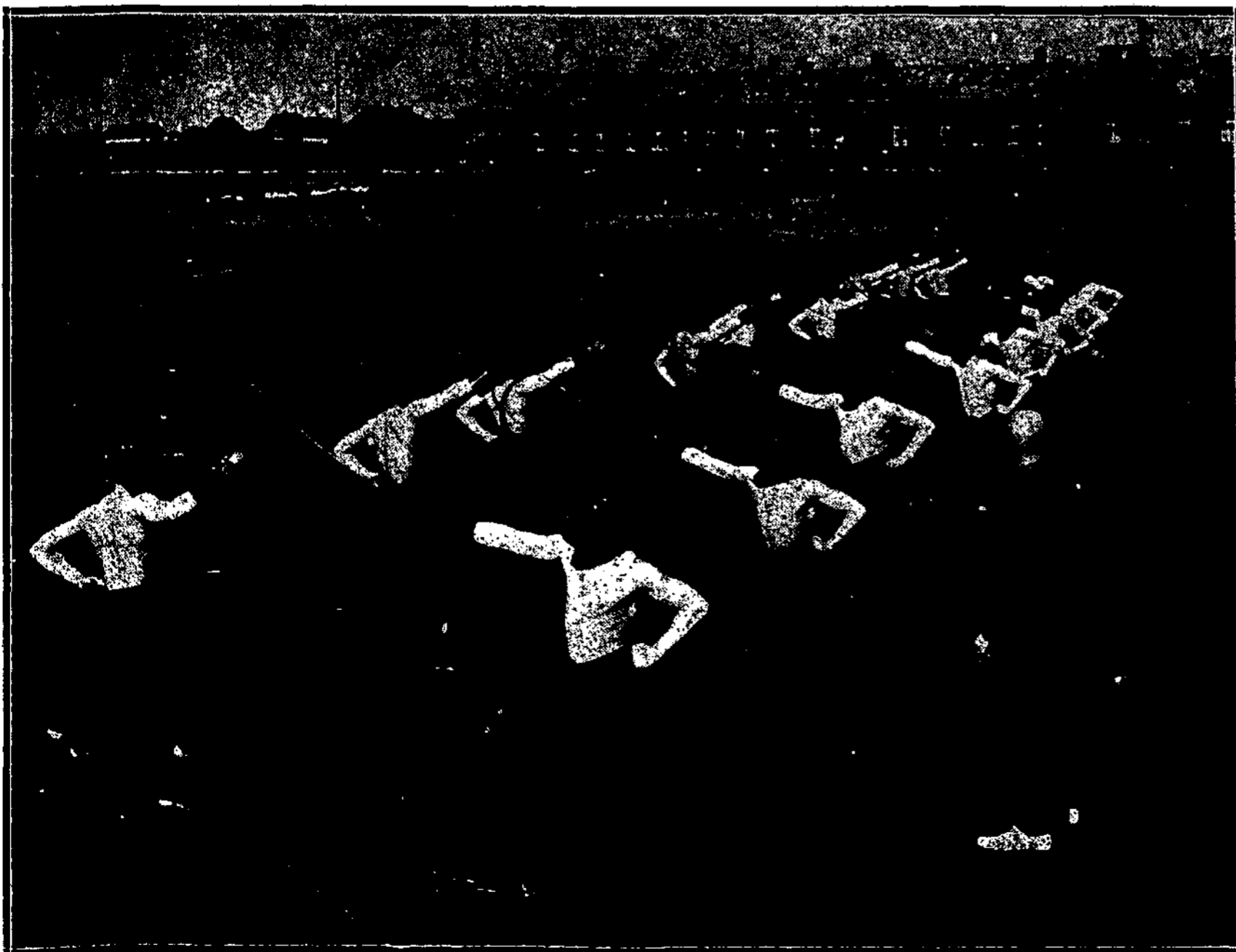
Tikras sportininkas atsisako nuo daugelio „malonių“ dalykų. Čia turima galvoje rūkymą, alkoholį ir kt.

Per praėjusią sporto šventę teko matyti karius - sportininkus, apsirengusius sporto kostiumais stadione rūkančius. Tokie reiškiniai peiktini ir vengtini.

Svarbiausi tautos gyvenime dalykai: sveikatingumas, jos dvasios vienybė, stiprumas ir ryšio palaikymas su kariuomene. Kariuomenė — tos pat tautos rinktinė dalis. Todėl kokia tauta, tokia ir jos kariuomenė. Į kariuomenę reikia žiūrėti ne tik kaip į ginkluotą pajėgą, bet kaip į mokyklą, kuri auklėja ir ruošia piliečius gyvenimui.

Taigi, tikimasi, kad ir plačioji mūsų visuomenė, gausingai apsilankiusi į 5 kariuomenės sporto rungtynes, parodys, kad ryšis tarp kariuomenės ir jos yra stiprus ir nenutraukiamas.

Juozas Juodvalkis.

Fechtavimo pamokos fizin. lav. karininkų kursuose.

Mokytojo vaidmuo krašto gynime.

Žmonija, pamačiusi didžiojo karo baisumus, pradėjo ieškoti kelių, kad išvengtų tos baisios katastrofos — karo. Prasidėjo pacifistinis judėjimas. Kuriam Tautų Sąjunga, šaukiama konferencijos, svarstoma įvairiausi klausimai, siūloma nusiginkluoti. Bet šalia to matome visų valstybių didelį ginklavimąsi, ruošimąsi karui. Mat, sakoma: „Jei nori taikos, ruoškis karui“. Kai kurios valstybės turi daug ginčijamų klausimų, ypač opūs teritoriniai klausimai, kuriems išspręsti bejėgė ir Tautų Sąjunga.

Prancūzija sakosi didelę nusiginklavimo šalininkę, bet pati puikiausiai organizuojasi ir savo kariuomenę techniškai rengia karui. Kitos valstybės taip pat nesnaudžia. Žmogaus prigimtis dar nėra tiek ištobulėjusi, žmogus per daug turi egoizmo, kad galėtų taikiai sugyventi. Iš to aiškėja, kad ir ateityje karas neišvengiamas. Anksčiau ar vėliau jis turės būti. Todėl ne be reikalo tos valstybės ruošiasi karui.

Specialistų nuomone, ateities karas bus daug baisnis, kaip iki šiol buvę karai. Technikai ištobulėjus, kovos laukas bus ne kelių kilometrų pločio ugnies juosta, kur susiduria kariuomenės, bet apims dešimtis ir net šimtus kilometrų krašto gilumos. Toli šaudanti artilerija galės pasiekti krašto gilumą, o aviacijai visa teritorija bus kovos arena. Ištikus tokiam karui, privalės kovoti ne tik kariuomenė, bet turės gintis visi krašto gyventojai nuo puolancio priešo. Todėl reikalinga visiems būti pasiruošusiems prieš antpuoliams atremti ir nuo jų mokėti apsisaugoti. Yra valstybių, kurios jau dabar rengia savo krašto piliečius iš pat mažų dienų mylėti savo tėvynę ir reikiant ją ginti nuo priešo. Italijoje nuo 7—14 metų vaikučiams yra organizacija vardu „Baililla“, o vyresnieji sujungti po „Avangardisto“ vėliava. Čekai turi pusiau karišką sporto organizaciją — „Sakalus“. Suomų tauta susibūrusi į Šaulių Sąjungą. Jei organizuojasi kitos valstybės, daug galingesnės už Lietuvą, tai ir mums nėra ko snausti. Tuo labiau, kad mus kasdieną tyko plėšrusis erelis, o mūsų sostinė Vilnius to kraugerio naguose.

Lietuva nenori užgrobti svetimų žemių ir kitų tautų skriausti, bet visi jos sūnūs ir dukros turi būti pasirengę savo nepriklausomybę saugoti ir prieš antpuolį atremti.

Stipriausią krašto gynimo jėgą sudaro kariuomenė, bet jai vien fizinės jėgos neužtenka — ji turi būti morališkai stipri. Todėl reikalinga būsimuosius tėvynės gynėjus parengti iš pat mažų dienų. Tinkamai pasiruošęs, doras, darbštus ir mylįs savo tėvynę mokytojas, karinio paruošimo darbe gali padaryti labai daug. Mokytojui pavesta gražiausi mūsų tautos žiedai. Jei jis sugebės juos tinkamai globoti — tėvynė susilauks gražių vaisių, jie teiks tėvynai ir visumenei didelę naudą, o jei ne — jie bus tik sunki

našta. Kaip skulptorius, paėmęs reikalingos medžiagos gabaliuką, gali iš jos nusilipdyti gražų angelėlį, arba biauų kipšą, taip lygiai ir auklėtojas — mokytojas, turėdamas savo globoje tas jaunas sielas, gali padaryti iš jų taip pat, ką nori. Mokytojo šventa pareiga išauklėti naudingus tėvynai sūnus ir dukteris. Neužtenka, kad mokytojas duotų savo mokiniams tam tikrą kiekį reikalingų žinių, bet jis turi išugdyti tvirtą valią, drausmingumą, punctualumą, meilę savo tautos ir įdiegti galingą savo krašto meilės jausmą. Kas iš žmogaus, jei jis bus fiziškai stiprus, bet negalės savęs tvarkyti pagal savo valią. Ne mažiau reikalingas žmogui ir drausmingumas, — be jo neįmanomas joks rimtas darbas. Bet negana būti drausmingam ir akiai klausyti savo viršininko iša-

„Aušros“ VII-a klasės linksmi bičiuliai, po kūno kultūros pamokos
Foto P. Baublio

kymų, reikia, kad žmogus galėtų savo noru pasiaukoti tėvynės ir visuomenės labui, kad ten, kur reikia atliktų darbą tėvynai — jis save užmirštų. Greitas orientavimasis, tvarkingumas, punctualumas reikalingi kiekvienam žmogui, juo labiau kariui. Mokytojas, atsidavęs savo darbui, kaip tik gali tai ugdyti savo auklėtiniuose. Be pažymėtų ypatumų, kariui svarbu drąsumas, narsumas ir ištvermingumas. Ypač prie dabartinių karo sąlygų, kur paliekama didelė laisvė atskiram kovotojui. Tas charakterio savybes mokytojas taip pat gali savo mokiniams skiepyti. Intelektualinį išsilavinimą, tvirtą valią, drausmingumą, pasišventimą ir fizinę jėgą turi vainikuoti stipri savo krašto meilė. Todėl svarbu, kad kiekvienas lietuvis mylėtų savo brangią tėvynę, kuri taip daug kentėjo, kol tapo laisva. Reikia sužadinti auklėtiniuose meilę ir pagarbą lietuvių garbingai senovei, jos didvyriams, savo krašto gamtos ir žmonių. Jei tėvynės meilės jausmas degs kiekvieno lietuvių šir-

dyje, jis visada bus pasiryžęs ją ginti negailėdamas nei savo gyvybės. Dabar aišku, kad mokytojas krašto gynimo darbą gali pradėti su tais mažaisiais, kurie patenka į jo rankas. Bet to dar maža. Mokytojas neprivalo būti užsidaręs ir tenkintis tik klasės darbu. Jis turi vadovauti įvairioms jaunimo organizacijoms ir šaulių būriams. Kaip mokykloje, taip ir jaunimo tarpe, dirbdamas visuomeninį ir krašto gynimo darbą, mokytojas turės didelę reikšmę. Tik reikalinga, kad mokytojas įeitų į tą platų visuomeninį naudingą darbą. Mokytojo darbo dirva plati, krašto gynime jo uždaviniai dideli.

Tad mokytojai į darbą! Iš mūsų tėvynė daug laukia, mūsų rankose jaunimas — tautos ateitis. Mūsų tautos troškimas — pavergtos sostinės Vilniaus vadavimas, taip pat mūsų rankose. Ne kas kitas, kaip tik mokytojai, būdami tautos švietėjai, jaunosios kartos auklėtojai, gali pagreitinti Vilniaus grįžimą Lietuvai. Tad į darbą!

Mok. P. Bliūmas.

Vašingtonas.

XVIII amž. Šiaurės Amerika priklausė anglams, kurie ten turėjo daugiausia kolonijų. Anglai su atėjūnais elgėsi labai švelniai ir ilgą laiką nereikalavo jokių mokesčių, nes stipri prekyba, kurią jie su jais varė, davė jiems dideli pelną.

Bet anglai, norėdami išplėsti savo valdžią, kariavo su Prancūzija, ir šis karas buvo priežastimi didelių išlaidų. Kad savo skolas apmokėtų, anglai, vis dėlto, uždėjo šiaurės amerikiečiams mokesčius. Tai nepatiko jiems ir jie kalbėjo: „Anglija, per savo prekybą, iš mūsų tėvynės turi didelę naudą; mes neleisime sau jokių mokesčių uždėti“. Bet anglai užsispyrė. Tuomet sukilo šiaurės amerikiečiai, kad anglų valdžią numestų. Kilo karas, kuris septynerius metus tęsėsi.

Šiaurės amerikiečiai turėjo šiame kare puikų kariuomenės vadą; jis vadinosi Vašingtonu. Jis buvo sūnus turtingo dvarininko ir anksti neteko savo tėvo, bet per gerą mokytoją gavo geriausią išauklėjimą. Jo teisingumas buvo toks didelis, kaip ir narsumas. Todėl juo tautiečiai pasitikėjo ir pavedė jam vadovavimą, kai karas su Anglija prasidėjo. Vašingtonas vadovavo šiam karui labai garbingai. Iš žmonių, kurie iki šiol savo laukus apdirbdavo arba įvairiais amatais versdavosi, padarė jis per trumpą laiką kovai tinkamus kareivius ir vedė juos prieš stiprų ir gerai pasiruošusį priešą. Pagaliau jis privertė anglus atsisakyti nuo savo valdžios.

Šiaurės Amerika pasidarė nepriklausoma valstybė. Tikslą pasiekęs kilnūs karžygys atsisakė nuo karo vado vietos ir pasitraukė į kaimo gyvenimą, visos tautos mylimas ir garbinamas. Tačiau savo tautiečiams jis buvo dar reikalingas.

Vašingtonas pasirodė visų išmintingiausias naujojo valstybės. Dėkingi tautiečiai vienu balsu išrinko jį pirmą tėvynės vieton, prezidentu. Šią tarnybą jis atliko ištikimai ir teisingai. Kai jis, po aštuonerių metų, išmintingo ir laimingo valdymo, vėl grįžo į savo dvarą, kad ten kaip paprastas pilietis paskutines savo dienas praleistų, visos tautos troškimai sekė jį ir lydėjo. Vašingtonas mirė ten po dviejų metų. Jam pagerbti buvo Vašingtono miestas įkurtas ir į visos valstybės sostinę pakeltas.

Sulietuvino V. Avižonis.

Išleistuvių iškilmės Aukštuose karininkų kursuose.

Rugsėjo 1 d. Aukštuose Didžiojo Lietuvos Kunigaikščio Vytauto Karininkų Kursuose įvyko baigusių III artilerijos skyriaus laidą karininkų išleistuvių aktas.

Į iškilmes teikėsi atvykti ir p. Respublikos Prezidentas, krašto apsaugos ministeris plk. Giedraičio ir vyr. štabo viršininko gen. Kubiliūno lydimas.

Po iškilmingų pamaldų kursų viršininkas plk. Dirmontas perskaitė Įsakymą Kariuomenei, kur skelbiama baigusių karininkų pavardės. Viso kursų baigė 16 karininkų.

Ponas Prezidentas savo kalboje pabrėžė artilerijos reikšmę jau Vytauto laikais, primindamas tokį pasakojimą: Vokiečių šaltiniuose apie Žalgirio mūšį nurodoma, kad vienas artilerijos sviedinys esąs sproges netoli vokiečių vadovybės palapinės. Jei tas sviedinys būtų palietęs pačią palapinę, tai ordenas būtų visai išnykęs, prisipažįsta vokiečių istorikas. Jei tokios reikšmės artilerija turėjo anais laikais, tad ką bekalbėti dabar, kada artilerija tapo viena pagrindinių ginklo rūšių? Tai sudėtingai ir svarbiai ginklo rūšiai pažinti ir išmokti ją naudoti reikia ne vien gerų norų, bet reikia didelio mokslo. Štai to mokslo įgijo dar grupė karininkų ir tuo pat sustiprino mūsų kariuomenės ir tautos atsparumo koeficientą. Tenka linkėti, kad įgytas mokslas būtų mūsų kariuomenės mokymo praktikoje sėkmingiausiai taikomas ir plečiamas.

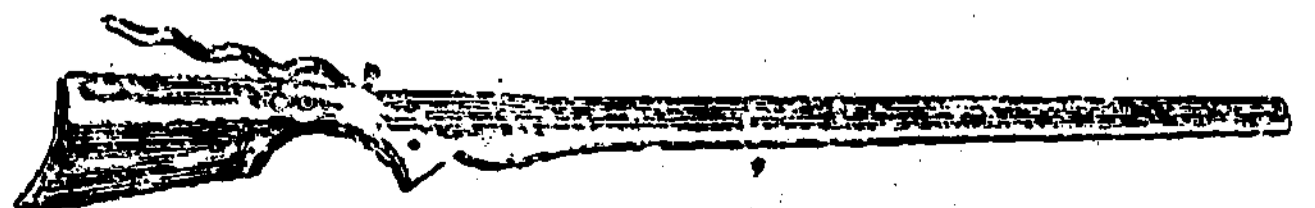
Pulk. Giedraitis, kr. aps. min., pabrėžė, kad, jei p. Prezidentas visada susirūpinęs visos valstybės tvarkymo reikalais, tai valstybės saugumas, t. y. kariuomenės reikalai, jam rūpi pirmoje eilėje. Kariuomenės tobulėjimas ir stiprėjimas labiausiai džiugina ir ramina mūsų Tautos Vadą. P. Prezidentui visi susirinkę iškelia triukšmingų ovacijų, šaukdami valio.

Gražią kalbą pasakė pulk. Dirmontas. Šiais Vytauto Didžiojo metais visa tauta ir visos valstybės ir visuomenės įstaigos susirūpinusios, be kitko, pakelti mūsų tautos darbingumą. Kursai Vytauto Didžiojo vardo negali pasilikti nuo kitų. Taigi tenka pasidžiaugti kursuose atliktu per šiuos metus darbu. Be eilės trumpalaikių ir informacinių kursų, šiemet kursai išleido: aviacijos skyrių, surengė aukštiesiems kariuomenės viršininkams kursus, inžinerijos skyrių, ir štai šiandien artilerijos skyrių.

Kursantų vardu kalbėjo majoras Ambraziejus, dėkodamas vyriausybei už suteiktą mokytis progą ir p. p. lektoriams už jų padėtą triūsą ir energiją ir pasižadėdamas kursantų vardu neapvilti vyriausybės pareikštų pageidavimų ir įgytas žinias plėsti kariuomenės mokyme.

Visi išleistuvių dalyviai nusifotografavo su p. Valstybės Prezidentu priešaky.

Po oficialių ceremonijų buvo surengtos kuklios, bet su skoniu parengtos, vaišės.

Arklių mokytojas.

Kam teko būti 1-jame gusarų D. L. Etm. K. Janušo Radvilos pulke, be abejo, matė arklių mokytoją bereiterį Pivorį. Linksmas, saulės ir vėjo nugarintu veidu, joja ant žvalaus arklio, rodos, jis ant arklio ir užaugęs.

Be to, kiekvieną dieną jį sutiksi Petro Vileišio aikštėje, kur jis, padedant keliolikai gusarų, moko arklius.

— Ko galima mokyti arklius? — paklaus dažnas, — sėsk, jok ir gana. Palauk!

Tą arklių, kuris žvengia tavo tėvo stonelėje, kaip daina mini, su kuriuo tu joji pas mergeles, — jei tėvas parduos, gali nupirkti arklių remonto komisija. Po kelių dienų jis (arklys) bus jau Kaune 1-jame gu-

Šokimas per klūtis.

1 g. p. foto.

Arklių mokytojas bereiteris Pivoris.

sarų pulke bereit. Pivorio žinioje. Jis dabar, tas šelmis bėris, naujokas — mokinyš. Per keletą mėnesių bus uoliai mokomas, paskiau gaus vardą, sakysim: „Kalavijas“, „Žaibas“, „Viesulas“. Dabar jis jau daug žino: daro voltus, šoka per įvairius barjerus, lygiuoja, moka visokiais aliūrais bėgti. Po viso apmokymo, tas tavo tėvo arklys, bus paskirtas į gusarų ar ulonų pulką, o gal į artileriją. Na, jeigu tarnausi kariuomenėje, kuriame nors iš aukščiau minėtų pulkų, gali pasitaikyti, kad savo tėvo augintu žirgu vėl teks jodinėti. Buvo atsitikimų, kad sūnus, atvykęs į gusarus, rado tėvo arklių, su kuriuo jojo pas mergeles. Nelinksma vaikinui išvykti iš pulko, paliekant mylimą draugą — žirgą, su kuriuo tiek smagių valandų buvo...

Dovanokit, aš kiek nukrypau nuo temos. Grįšime.

Susipažinsime su tik ką minėtu arkliu „mokytoju“, kaip jį daugelis tituluoja. Tai jau paaugęs žmogus, bet visada šypsos ir visus apgauna savo aižiumi.

Gimęs 1874 m. rugpiūčio 16 d. Į rusų kariuome-

nę buvo pašauktas 1895 m. į 1-ją gvardijos artilerijos brigadą. Iš ten po metų buvo išsiųstas į karininkų raitelių mokyklą. Po dvejų metų, baigęs mokyklą, grįžo į pirmąją vietą ir tarnavo iki 1918 metų. 1922 m. grįžo į savo gimtinę Šiaulių apskr., Pašvitinio valsč.

Keletą dienų pailsėjęs, kovo 15 d. įstojo savanoriu į Lietuvos kavalerijos eiles, ir iki šios dienos tarnauja 1-jame gusarų pulke, mylimuosius žirgus mokydamas.

Jis labai myli arklius, kurių per savo gyvenimą daug tūkstančių išmokė. Pasak jo, arklys protingiausias gyvulys. Jis duodasi mokomas, greit išmoksta ir labai myli žmogų. Jei žmogus myli arklių, jis niekad žmogaus neapleidžia. Daug idomių dalykų, nuotykių p. Pivoris pasakoja apie arklių protingumą, bet siauri straipsnelio rėmai neleisdžia čia minėti.

Iš žvalesnių arklių parenka gabesnius, kaip jis sako, kuriuos išmoko šokti valsą, sukutinį; yra vienas arklys, kurs gali rimtu konkurentu būti Kauno kavaliariams — šokikams. Tik visa bėda, tas bėris dar nemoka paprašyti bilieto, svarbiausia — pinigų neturi. Fokstroto „publički“ arkliai nemėgsta, neapkenčia tokios muzikos, tik per vargą ir bausmes supranta tą spiegiančią fokstrotų melodiją.

— Tiek apie arklių gabumus, — pasakoja šypsodamas p. Pivoris.

— Mano tikslas — kuogeriausiai paruošti arklius, — sako p. Pivoris, — kad, jais jodinėdami, mūsų raitininkai būtų kilnūs ir galingi šalies gynėjai. Aš laikiu valandos, kada mūsų pulkai jos į Vilnių, tai mano kasdieninė mintis.

V. p. L. D-nas.

Senovės lietuviai.

Iš istorijos mes žinome, kad lietuviai buvo sukūrę didelę ir stiprią valstybę. Sėkmingai ją valdė narsūs ir sumanūs kunigaikščiai. Didžiausiu pasisekimu grįždavo lietuviai iš karo dainuodami.

Mūsų tautos ir svetimųjų tautų senovės rašytojai rašo, kad lietuviams karuose sekdavosi todėl, kad patys gerai susiklausydavo, klausydavo savo kunigaikščių ir išvien sutartinai veikdavo.

Tų visų, čia minimų, gerųjų ypatybių, aišku, lietuviai nebuvo iš kur kitur išmokę, bet jos plaukė iš kiekvieno lietuvių sielos, iš jo būdo.

Ilgai tyrinėjęs iš senovės raštų lietuvių būdą, plačiai aprašė garsus mūsų XIX amžiaus pradžios rašytojas žemaitis Simanas Daukantas.

Anot jo, senovės lietuviai buvo vidutinio ūgio, žaliukai, stiprūs raudoni. Vyras, sako, buvo: „Koks paritus, toks pastačius“. S. Daukantas sako, kad kaip medis žemas ir drūtas geriau gali prieš audras atsispirti, taip ir lietuvis vidutinio ūgio žaliukas,

Senovės lietuvių vyresnysis.

galėdavęs lengvai vargus kęsti, prieš nelaimės spirtis. Lietuvai buvę stataus ir nuolaidaus ūgio; veidai skaisčiai raudoni ir daugiau pailgumo, negu apvalumo turėjo; akys buvusios žydriai ramos.

Vyrai iki 40 metų skutęsi, kad vėliau tanki barzda susigarbiniavusi ant žandų niūksotų. Plaukus ir vyrai nešioję ilgus, už ausų šuverstus, kuriuos vėjas, it arklio karčius, sklaidydavęs. Seniai nešiojo ilgus storus ūsus, nuo kurių, valgant, lyg nuo pėdų varvėjo. Veido išraiška buvo drąsi, maloni. Kiekviename veide buvo matytis narsumas ir kantrumas, o širdy klestėjo kilni artimo meilė. Kalba ir eisena rodė, kad jie yra laisvi.

Nelaimė tam, kuris drįsdavęs pakelti neteisinaigai ranką prieš lietuvį, ar žodžiu jį užgavęs. Tada lietuvis tardavęs: „Smogsiu, tai žnekterėsi; šuo ant uodegos nuneš, ir to pakaks, arba, kas mano ran-

koj, tas tavo kaktoj; tai čia ar tave ar mane raus gilitinė; liksiu neliksiu, bet kibsiu“. Matome čia didžiausią lietuvių drąsą ir pasiryžimą atkeršyti už neteisybę. Baisiai nekėsdavę lietuviai melagio, tai rodo užsilikęs priežodis: „Melagis pasaulį pareis, bet nebegriš, arba melagiui paskui ir tiesą sakant, niekas netiki“.

Pasiryžę lietuviai ką nors siekti, didžiausiu kantrumu ir ištvermingumu to siekdavę. Darbą pradėję, visada baigdavo neatidėliodami. Savo turto nemėtydavo be reikalo, bet ir kito nenorėdavo. Duosniai šelpdavo kaimynus bei pažįstamus nelaimėi ištikus.

Išėiviai nusipirkdavo svetimų kraštų drabužių, bet padoriai rėdėsi savaisiais. Jei kas norėjo minkštų, lepinančių drabužių, tą visi ištižėliu vadindavę.

Tai taip atrodė lietuviai senovėje. Visa tai mums, atgijusios Lietuvos sūnams, senovės lietuvis turi būti pavyzdžiu, turi būti idealu. Būkime ir mes tokie, tai nereikės tiek daug kalbų bei įvairių tuščių galvojimų, bet tikra lietuvių prigimtimi ir jos geromis ypatybėmis būsime stiprūs, bus stipri ir mūsų tėvynė Lietuva...

Algirdėnas P. Kačinskas.

Vojašiškis.

Netoli nuo lenkų administracinės linijos, prie Dūkšto vieškelio, yra Vajašiškio bažnytkaimis. Bažnytkaimis mažas, apaugęs dideliais medžiais; iš vienos pusės plauna gražus Alksnio ežeras. Nors ežeras nedidelis, bet savo gilumu yra gerai žinomas apylinkėj. Pasakoja, kad ežeras turįs gilumo per 90 metrų. Ežere esą baisu žmogui plaukioti, nes „šamai“ — didelės žuvys, didesnės už žmogų, tuoj praryja. 1919 m. keletą beplaukiojančių bolševikų „šamai“ prarijė.

Antroje ežero pusėje yra kalnuotas pušynas, kuris gražų vasaros vakarą atsispindi ežere. Tose gražiose apylinkėse 1919 m. siautė didelės lietuvių su bolševikais kovos. Ne vienas savanoris paliko savo kaulus amžinai ilsėtis.

Netoli Vajašiškio yra gražus Baibių kaimas. Čia ypatingai buvo kovos su bolševikais. Ne vienas Baibių gyventojas žino, kaip 1919 m. lietuviai su bolševikais kariavo. Šiandie daug pasakojimų baibiškiai žino iš tų kovų.

Šalia kaimo yra nemažas pušėmis apaugęs kalnas „Kiškakalnis“. Žmonės pasakoja, kad ten gyvenęs kažkoks žiaurus Lietuvos bajoras, kurį mirštantį žmonės prakeikę, ir jis su pilimi nugrimzdęs į bedugnę. Vėliau toje vietoje iškilęs kalnas. Kiti vėl pasakoja, kad Prancūzmečių čia stovėjusi prancūzų kariuomenė ir kad daug jų čia esą palaidota. Be to, kiti nebegrižę į Prancūziją, bet čia apsigyvenę.

Dabar ant kalno dar yra matyti kovų su bolševikais liekanos. Ne vienas savanoris gediminetis tuose apkasuose yra praleidęs mėnesį ir daugiau.

Vietos šauliai dažnai ruošia ant kalno gegužines. Čia šventą dieną baibiškiai susirenka ir žiūrinėja, dalindamės kovos išpūdžiais.

Baibiškiai dar laukia, kada jų kaime bus Lietuvos kariuomenė. Jie tikisi, kad su lenkais geruoju nesusikalbėsime.

Ne vienas baibiškių ir apylinkės gyventojas tikisi patekti į kariuomenės eiles. J. Macelis.

KARIUOMENĖS GYVENIMAS

Vytauto Didžiojo paveikslas Marijampolės įguloj.

Rugpiūčio 27 d., jau iš pat ryto buvo ruošiamasi kuo iškilmingiau Vytauto Didžiojo paveikslą sutikti. Daromi garbės vartai, pinami vainikai ir t. t.

Apie 16—17 val. pulkas pasipuošia tautiškomis vėliavomis, o taip pat ir Marijampolės mieste iškeliamos vitrinose ir languose Vytauto Didžiojo ir Jo Eksc. Respublikos Prezidento paveikslai. Visur jaučiamas to garbingojo svečio laukimas.

Vytauto paveiksliui sutikti 21 val. išsiunčiama prie pirmųjų garbės vartų garbės sargyba kuopos sudėty ir pulko orkestras, kur susirenka laukti Vytauto Didžiojo paveikslo įvairios organizacijos, kaip tai: šauliai, gasrininkai, moterų draugijos, žydų draugijos „Makabi“ ir daug kitų organizacijų.

Apie 22 val. į Marijampolę atvyksta iš Jovaravo Vytauto Didžiojo paveikslas, palydovų lydimas. Prie vartų paveikslas sutinkamas organizacijų ir tūkstantinės žmonių minios.

Paveiksliui sustojus prie vartų, pulko orkestras griežia Vytauto Didžiojo giesmę. Miesto burmistras pasako sutikimo kalbą ir po to paveikslas lydimas į parapijos bažnyčią. Prie parapijos bažnyčios kalba vietinis karo komendantas ir griežiamas tautos himnas, po to paveikslas įnešamas į bažnyčią, ir arkivyskupas Karevičius atlaiko ypatingas pamaldas. Po pamaldų pasakomas pritaikintas pamokslas.

Iš parapijos bažnyčios paveikslas vyksta į pulką. Prie pulko garbės vartų, skęstančių elektros ir fakelų šviesoje laukė išsirikiavęs pulkas špalerais su pulko vadu priešaky, drauge pulko karininkai jų šeimos ir didelė žmonių minia. Nuo garbės vartų iki karininkų ramovės, arti 500 metrų, išstatyti paplėčiu dega fakelai ir iluminacijos.

23 val. atvyksta Vytauto Didžiojo paveikslas. Paveikslas sustoja prie vartų, pulko orkestras griežia sutikimo iškilmingą maršą, erdvėj pasipilia įvairiaspalvių raketų žvaigždės. Čia pulko vadas taria savo pirmą sutikimo žodį, sveikindamas atvykusį Vytautą Didįjį. Po trumpos kalbos paveikslas pulko vado ir pulko aukšt. karininkų nešamas į karininkų ramovę. Karininkų ramovėj pulko kapelionas Vytauto atsilankymo proga pasako kalbą. Po to paveikslas paliekamas greta pulko vėliavos karininkų ramovėj nakvynei, dviejų sargybinių saugomas.

Rugpiūčio 28 d. 8 val. ryto pulkas išsirikiuoja pulko aikštėje. Atvyksta vidaus policijos organai, šauliai ir publika palydėti Vytauto Didžiojo paveikslą į tolimesnę kelionę.

9 val. 30 min. Vytauto paveikslas iš karininkų ramovės pulko vado ir aukšt. pulko karininkų išnešamas prieš išsirikiavusį pulką. Paveikslą lydint, maži berniukai ir mergytės pulko karininkų šeimos, barsto gėlėmis Vytauto Didžiojo paveikslo kelią.

Komanda: — „Šautuvų, gerbk!“ ir, pulko orkestrui griežiant sutikimo maršą, paveikslas praeina pro išsirikiavusį pulką. Pulko vadas taria savo paskutinį atsisveikinimo žodį, nušviesdamas Vytauto Didžiojo prieš 500 metų nuveiktus darbus, jo narsumą ir reikšmę dabar lietuviams. Sušukta už Vytautą valio. Orkestras griežia tautos himną.

10 val. paveikslas išvyksta iš Marijampolės įgulos į

Mūsų mirusieji.

Š. m. rugpiūčio mėn. 4 d. besimaudydamas Nemune nuskendo 5 pėst. D. L. K. Kęstučio pulko grandinis, kilęs iš Tauragės apskr., Skaudvilės valsč., Kertėnų km. Palaidotas A. Šančių karių kapinėse.

Rugpiūčio mėn. 12 d. Dr. J. Basanavičiaus vardo karo ligoninėje mirė nuo ligos pionierių bataliono jaunas kareivis Vladas Tamulionis, kilęs iš Alytaus apskr., Miroslavo valsč., Vankiškių km. Palaidotas A. Šančių karių kapinėse.

Rugpiūčio mėn. 9 d. mirė nuo ligos pionierių bataliono jaunas kareivis Petras Šumbarauskis, kilęs iš Telšių apskr., Luokės valsč., Žadukėnų km. Palaidotas taip pat A. Šančių karių kapinėse.

Liudvinavą, lydimas garbės sargybos kuopos sudėty. Beveik 1 klm. paveikslą lydi visas pulkas ir žmonių minia.

Tai vienas iš didžiausių ir jaudinančių įspūdžių, kuris karių sielose paliko neišdildomą atsiminimą ir kiekvieną dvasią sustiprino Tėvynės darbui.

Senas kareivis.

4-to p. L. K. Mindaugo p. dekoratorius eil. Januševičius Juozas prie savo dekoracijos. Jo ranka yra padarytos beveik visos pulko dekoracijos ir paveikslai kareivinių sienose.

9 pėst. L. K. Vytenio pulkas.

Pulko vadovybė nuo pat ankstyvaus pavasario pradėjo rūpintis rajono sutvarkymu. Šiandien pažvelgus darosi gan ramu ir jauku: pulko rajono plentas meksfaltuotas, šaligatviai platūs ir švarūs. Rajonas didelis, lygus, švarus ir gražus.

Daugiau kaip pusė rajono aptverta gražia tvora. Apie kareivines auga senos, didelės liepos ir kiti medžiai. Tarp jų kyšo kareivinės, lyg kokia pilis.

Siuvykla. Jau metai su viršum, kaip pradėjo veikti pulko siuvykla. Siuvykloje tvarka gera ir pavyzdinga. Vyr. siuvėjas laisvai samdomas, kuris savo specialybę gerai žino ir darbą atlieka gražiai, sąžiningai. Siuva taip pat ir pulko p. p. karininkams ir puskarininkams. Pasiuvimas palyginamai labai pigus, nes kostiumas kainuoja tik 25 litai, o kas svarbiausia, nereikia kelius kartus vaikščioti miestan ir ten duoti dirbti daug blogesniai siuvėjui.

Sanit. pusk. M. Grinius.

9 pėst. L. K. Vytenio pulko stygų orkestras.

9 pėst. pulko stygų orkestras buvo suorganizuotas dar 1924 metais. Nors prieš paskutinius metus truputį buvo apsnūdes, bet vis dėlto išsilaikė iki 1928 metų. Tuo laiku orkestrui vadovavo tarnaujantis pulke laisvai samdomas raštininkas Jonas Ostrauskas.

1928 metais rudenį, išėjus į atsargą beveik visiems orkestru dalyviams (dauguma buvo tikrosios tarnybos karei-

viai), o naujų šioj srity nusimanančių žmonių iš pulko kareivių tarpo neatsiradus, orkestras žlugo, ir iki š. m. niekas nesistengė jį atgaivinti, nors buvo galima tai padaryti.

Keli mėnesiai atgal leitenanto Jaruševičiaus pastangomis vėl organizuojamas stygų orkestras, net iš 20 žmonių.

Nors orkestras nesenai gyvuoja, bet savo gabumais jau pasirodė viešai, grieždamas pulko kine.

Tiesa, kai griežia stygų orkestras, kur kas maloniau klausytis, negu dūdų orkestro. Stygų garsai tokie malonūs, tokie švelnučiai ir kiekvienam klausančiam maloniai glosto ausį, tuo labiau, kad griežiama lietuviškas „popuri“ ir lietuviškų dainų melodijos.

Orkestras turi 15 štukų įvairių instrumentų, kurie yra švietimo kom-jos turtas (instrumentai pirkti iš surinktų iš vakarėlių pelno pinigų). Kitus instrumentus turi patys orkestro dalyviai.

Pratimai daromi kas savaitė vieną sykį laisvu laiku. Orkestras, geram vadovui esant, yra vilties, pasieks gerų rezultatų.

Senas kareivis.

1 p. D. L. K. Gedimino pulkas.

Liktinių pusk. klūbas mūsų viršininkų dėka šiais Vytauto Didžiojo metais gražiai atremontuotas ir kitą tiek padidintas. Buvusią kareivių skaityklą ir bibliotekos kambarius prijungė prie klūbo, o biblioteką perkėlė į anksčiau buvusį klūbo bufeto kambarį. Dabar klūbas turi: salę, skaityklą, radio kambar, salę bufetui, moterų kambarį ir kabyklę. Pulko vado rūpesčiu gauta iš pulko ekonominių sumų 1500 litų; už šiuos pinigus nupirkta 6 št. langams užlaidų, durims portjeros, bufetas, 7 staliukai, 20 minkštų kreslų bufetui ir kiti klūbui reikmenys. Į klūbą užėjus, matyti gražus jo sutvarkymas. Salėje stovi didelis aliejiniais dažais pieštas pulko šefo D. L. Gedimino paveikslas (pulko karininkų dovana), Vytis, valstybės Prezidento A. Smetonos ir rašytojų-veikėjų paveikslai. Radio kambary didelis aliejiniais dažais pieštas žuvusiems paminklas, 2 lentos su užrašytomis pavardėmis pulko žuvusių karių kovos lauke, karininko Juozapavičiaus, kareivių Lukšio, Eimučio ir kitų žuvusių paveikslai. Skaitykloje ir bufeto salėje Lietuvos kunigaikščių ir pasižymėjusių pulko karių paveikslai. Moterų kambary didžiulis veidrodis, sofa ir gražūs paveikslai. Visur jauku, malonu. Tam gražiam klūbo sutvarkymui daug trūso padėjo vald. pirmininkas kapitonas Lapinskas. Pulko liktiniai puskarininkiai pulko vadovybei, klūbo vald. pirmininkui ir valdybai yra dėkingi, už šį gražų klūbo sutvarkymą.

V. J. J.

Kariuomenė grįžta iš Varėnos poligono.

Mūsų kariuomenės dalys — artileristai ir kulkosvaidininkai — atlikusios šaudymą ir manevrų pratimus jau išvyko iš Varėnos poligono ir pasuko į savo namus.

Vykstantieji ešalonais kulkosvaidininkai — 1, 4, 7 ir 8 pėst. pulkų kuopos, pravažiuodamos pro Kauną, sustojo pakeilių ir apsilankė Karo muziejų, Kauno pily, šarvuočių rinktinėj, kur apžiūrėjo tankus.

Po pietų visi buvo nuvesti į kino „Metropolitain“, kur gavo pamatyti paveikslą iš mūsų kariuomenės gyvenimo. Buvo rodoma: kariūnai stovykloj, Karo Mokyklos 10 metų sukaktuvės, kavalerijos lenktynės, praeitų metų, Povilo Lukšio, pirmojo mūsų kareivio, žuvusio dėl nepriklausomybės — paminklo atidarymo iškilmės ir kautynių vietos su bolševikais ties Kėdainiais, „Kario“ ir „Mūsų Žinyno“ filma.

Daugiausia visiems patiko Varėnos poligono šaudymas praeitų metų. Čia viskas dabar atrodė labai artima, sava ir giliai reikšmingai pergyventa — suprantama, lyg patys save būtų pamatę prie pabūklų ir kulkosvaidžių linijoj. Viskas pamokoma.

Tokios filmos — iš mūsų kariuomenės gyvenimo — kuo daugiausia turėtų būti rodomos. Jos įdomios ir kariams ir civiliams, ypač, kad tokių filmų jau mes pakankamai turime pasigaminę.

2 Ulonų L. K. Birutės p.

Š. m. rugpiūčio 15, 16 ir 17 d., pulko sporto aikštėje įvyko lengvosios atletikos kontrolinės rungtynės, kartu išaiškino, kuriam eskadronui teks pereinamoji pulko dovana.

Nors oro sąlygos buvo nepalankios, bet vistiek susidomėjimas rungtynėmis — didelis. Tenka pastebėti tai, kad ir mūsų liktiniai pradeda daugiau reikšti aktyvumo sporte, kas, žinoma, atsilies teigiamai atstovaujant pulką kariuom. sporto šventėje.

Gal pasiektais rezultatais ir negalim pasigirti, bet tu-

rim būti patenkinti, o ypatingai raitininkų gyvenimo sąlygose.

Pasibaigus rungtynėms ir komisijai apskaičiavus taškus, pulko vadas pulk. Plechavičius, pasveikinęs išrikiuotus sportininkus, — padėkojo už pasiektus rezultatus, linkėdamas laimingai juos didinti ir kartu grūdintis pajėgume.

Perstatant kūno lavinimo vadovui kpt. Matulevičiui, laimėję I ir II vietas, gavo iš malonėjusios atsilankyti į mūsų sporto aikštę, ponios Urbonienės rankų — atatinkamas dovanas, kurių buvo apie 40.

Pereinamą dovaną pagal taškų skaičių laimėjo 1 eskadronas, kuris pasiryžęs dar du kartu laimėti, kad paliktų eskadr. nuosavybė.

Sokimas su ramsčiu — vachm. Kyga 2,82 mtr.
Foto Kaplano.

Sportininkai giliai sujaudinti, lieka dėkingi savo pulko vadui už suteiktas tinkamas kūno lavinimui sąlygas ir dovanas, linksmi išsikirstė po eskadronus, jausdami, kad jie yra savo pajėgumu išsiskyrę iš kitų tarpo.

Turim padėkoti kūno lav. vadovui kapit. Matulevičiui, kuris nemažai pasidarbavo, suruošdamas taip laukiamas rungtynes.

Šio mėn. pabaigoje numatomos raitų rungtynės, kur vėl ulonai galės parodyti, kiek jie yra miklūs balne.

E.—

Po vestuvių.

Gydytojas vyrui: — Aš rūpestingai apžiūrėjau tamstos žmoną ir susidariau labai blogą nuomonę — Ligonės vyras: — Man irgi ji nepatinka.

KARIUOMENĖS UGNIAGESIAI

Miesto valdybos padėka. „Kario“ 34 Nr. buvo aprašytas didelis gaisras, įvykęs Vilkmergėje rugpiūčio mėn. 9 d. Miesto valdyba VIII. 11 d. atsiuntė 1 pėst. pulko vadui raštą Nr. 1528 šitokio turinio: „Šio mėn. 9 d. mieste ištiko didelis gaisras, kuris grėsė pavojumi didelei priemiesčio daliai, bet, ačiū Tamstos suteiktai pagalbai, bendromis jėgomis gaisras buvo laimingai likviduotas. Taigi miesto valdyba reiškia Tamstai padėką, o taip pat dėkoja gaisragesių komandos viršininkui ir pačiai komandai, kurie narsiai ir sąžiningai atliko savo pareigas. Burmistras Kuzma“.

Kariai ugniagesių sąjungoje. Lietuvos ugniagesių organizacijų sąjunga, rūpindamasi nuolatiniais ryšiais su kariuomenės ugniagesiais, pasikvietė 3 nuolatinius atstovus į sąjungos tarybą ir vieną — į prezidiumą. Šiais metais karius ugniagesius sąjungos taryboj atstovaus kar. ugniag. inspektorius, Šančių karo brandmajoras ir aviacijos ugniagesių komandos viršininkas.

Kursai ugniagesių vadams. L. Š. S. III rinktinės vadas kapitonas Rauba suruošė Telšiuose savaitinius kursus šaulių ugniagesių komandų v-kams ir laisvanorių k-dų brandmeisteriams. Į kursus atvyko 24 klausytojai, baigė — 21. Lektoriais buvo kap. Rauba, dr. Mikulskis, leit. Svilas (ryšių b-no ugn. k-dos v-ko pad.), ats. vyr. ltn. Sasnauskas ir p. Šalkauskas. Užsiėmimams buvo skirta 59 val. Kursai buvo suruošti Vid. Reik. Min-jos lėšomis, paskirta 1000 lt., išleista 988 lt. 40 ct.

Šaulių ugniagesių komandų skaičius greit auga. Dabar šaulių sąjungos centre užregistruota jau 40 šaulių ugniagesių komandų, jų 38 įsisteigė šiais Vytauto Didžiojo metais.

Jūs Šaulių gyvenimas

XVII-tos Kauno šaulių rinktinės šventė.

Š. m. rugpiūčio mėn. 31 d. sekmadienį kai kuriose Kauno miesto gatvėse jau nuo 7 val. ryto buvo pastebimas nepaprastas šaulių judėjimas. Ir neveltui. Tai XVII-tos Kauno rinktinės šauliai ruošiasi, skuba savo dešimtmečio iškilmėms. Vėliau Petro Vileišio aikštėje, prie karo policijos mokyklos kareivinių, tas faktas davė progos gyventojams pasidžiaugti bendra šventės nuotaika.

Dar prieš 11 val. Petro Vileišio aikštėje iš Parodos gatvės pasigirsta muzikos garsai, o vėliau pakeltose dulkėse pasirodo šauliai. Rinktinė susiskirsčiusi kuopomis ir išsipuošusi vėliavomis žygiuoja pamaldoms, prašyti Aukščiausiojo patiprinimo ir palaimos. Renkasi ir aukštieji svečiai: Kauno miesto burmistras p. Vileišis, 2 pėst. pulko vadas pulk. Čaplikas ir kiti. 11 val. atvyksta šaulių Sąjungos viršininkas pulk. leit. Kalmantas, centro valdybos pirmininkas Žmuidzinavičius, gen. Bulota, pulk. leit. Šarauskas, pulk. Birontas ir centro valdybos atstovai.

Pamaldos prasideda. Po atvirum dangumi, prie aikštėje pastatyto altoriaus I-jo Gusarų pulko kapel. kun. Vaišnoras laiko mišias ir pasako pritaikintą pamokslą. Po to, šaulių Sąjungos viršininkas priima paradą ir prasideda prakalbos. Pirmasis į šaulius prabilo pats šaulių Sąjungos viršininkas pulk. leit. Kalmantas, siūlydamas kaip laikinosios sostinės šauliams būti pavyzdžiu kitiems ir linkėjo kitas dešimtmečio sukaktis švęsti tikrojoje sostinėje Vilniuj. Neapsėjo ir be ovacijų. Už visų ginkluotų pajėgų Vadą Respublikos Prezidentą pasigirsta garsus 3 kart „valio“. Po to, vyriausiojo štabo vardu kalbėjo pulk. leit. Šarauskas, nurodydamas, kad karo vyriausybė įvertina šaulių darbus krašto švietimo ir kultūrinimo srity, tad linkėjo ir ateity nenuilstamai dirbti.

Be to, dar kalbėjo gen. Bulota, šaulių Sąjungos centro valdybos pirmininkas Žmuidzinavičius ir centro valdybos atstovas.

Po kalbų pasigirsta rinktinės vado kap. Goncerausko komanda: „Iškilmės maršui!!..“ ir netrukus šauliai pradėjo žygiuoti. Tenka pažymėti, kad Kauno šaulių rinktinė gausinga — turi dviratininkų, motociklistų ir raitelių. Be to,

publikos tarpe susidomėjimo rodė jaunasis „Gedimino“ būrys. Pasibaigus iškilmės maršui, publika skirstėsi, o šauliai per miestą nužygiavo į parodos paviljonus pietums. Charakteringa, kad šauliai ir prie gamtos moka prisitaikinti. Būdami kariškoje dvasioje išauklėti, jie nesibijo nepatogumų. Susiskirstę grupėmis ir sugulę ant žemės su pakelta nuotaika gardžiai pietavo. Pietus virė kelios kariškos virtuvės.

Po pietų, 15 val. 30 min., toje pat aikštėje, prasidėjo antroji iškilmių dalis — sportas. Prasidėjo ritminė gimnastika, kuri, galima sakyti, pavyko gana gerai. Pasibaigus gimnastikai, šauliai-sportininkai rodė savo išsimiklinimą lengvojoje atletikoje. Buvo atlikti bėgimai įvairių distancijų ir mėtymai. Tenka pažymėti, kad šauliai-sportininkai yra pasiekę gana aukšto išsilavinimo laipsnį. Granatos mėtyme Kauno moksleivių šaulių būrio šaulys Puskunigis pamušė net Lietuvos rekordą, numesdamas granatą, 63,10 metrų. (Lietuvos rekordas 62 m.). Geri ir kiti rezultatai. Pasibaigus sportui,ėjo iškilmingas prizų įteikimas. Šaulių sąjungos viršininkas tokiais laimėjimais sportininkus sveikino ir

Šaulių XVII rink. šventėje paradas. Šulco foto.

ragino juos ateity dar daugiau stiprėti, kad, iš tikrųjų, negėda būtų pasirodyti plačiajam pasauliui. 19 val. Karo muziejuje žuvusiems už nepriklausomybę šauliai uždėjo vainiką, o 21 val. šaulių Sąjungos salėje prasidėjo pasilinksminimai, kurie užtruko iki pusiaunakčio.

Baigiant, tenka pažymėti, kad šauliai per savo dešimtmečio minėjimo iškilmės daug ko gera mums parodė ir gausingai susirinkusiai publikai paliko kuo geriausių išpūdžių. Džiaugėsi susirinkusieji, džiaugėsi kartu ir visa tauta, kad ištikimieji Lietuvos sūnūs ir dukros, nesibijodami savo vargo, eina vis artyn siekiamo savo aukšto tikslo, kurio šiandien trokšta visa tauta...

Tad geriausio pasisekimo Jūsų gražiems žygiams!!
Eilinis B.

Šaulių vakaras Tauragėje.

Rugpiūčio mėn. 24 d. Tauragėje p. Kuršo salėje šaulių teatras surengė didelį viešą vakarą.

I. Suvaidinta: „Gaila ūsų“ 1 veism. kom ir „Brangus pabučiavimas“ 1 veism. kom.

II. Koncertinė dalis:

1. Valstybinės operos orkestro smuikininkas menininkas Mykolas Leševičius — solo smuikas.

2. Artistas M. Dijakevičius — dainos, romansai, jumoristika.

3. Rašytojas Stasys Laucius — deklamacijos, satyra bei lyrika.

Toliau šokiai. Vakarą buvo įdomus, į kurį atsilankė labai daug publikos. Gauta daug pelno. Vakaro metu griežė karo dūdų orkestras.

Liudas Šapas.

Meškuičiai. Rugpiūčio mėn. 24 d. Meškuičių šaulių būrys šventė savo 10 metų įsikūrimo sukaktuves ir pašventino naują labai gražią būrio vėliavą. Ta pat proga pašventinta ir paminklas 10 metų Lietuvos Nepriklausomybės sukaktuviams paminėti ir kryžius kapinėse ant žuvusių karžygių kapų, kurių čia yra palaidota viso dvylika.

Šventėje dalyvavo septyni kaimyniniai šaulių būriai, VII rinktinės vadas kapt. J. Kurpis, rinktinės valdybos pirmininkas p. Kaveckas, 8-to pėst. pulko leit. Abramikas ir daug kitų aukštesnių svečių.

Kapinėse ant karžygių kapų uždėta vainikai.

Būrys po naująja vėliava, akivaizdoje susirinkusiųjų, iškilmingai prisiekė. Po iškilnių valsčiaus salėje buvo bendri pietūs, kurių metu pasakyta kalbų, linkėjimų, sveikinimų.

Vakare buvo linksmoji dalis — gegužinė, kuri pasisėkė neblogai, nuotaika gera.

Bendrai Meškuičių šaulių būrys paskutiniu metu veikia gerai.

Nors narių tėra tik penkios dešimtys, bet jų tarpe randasi gana darbščių, ypač valdyboje. Vieno gal tik trūksta, kad per retai tedaro rikiuotės pamokas.

Vertėtų ir tuo susirūpinti.

A. Ž—nis.

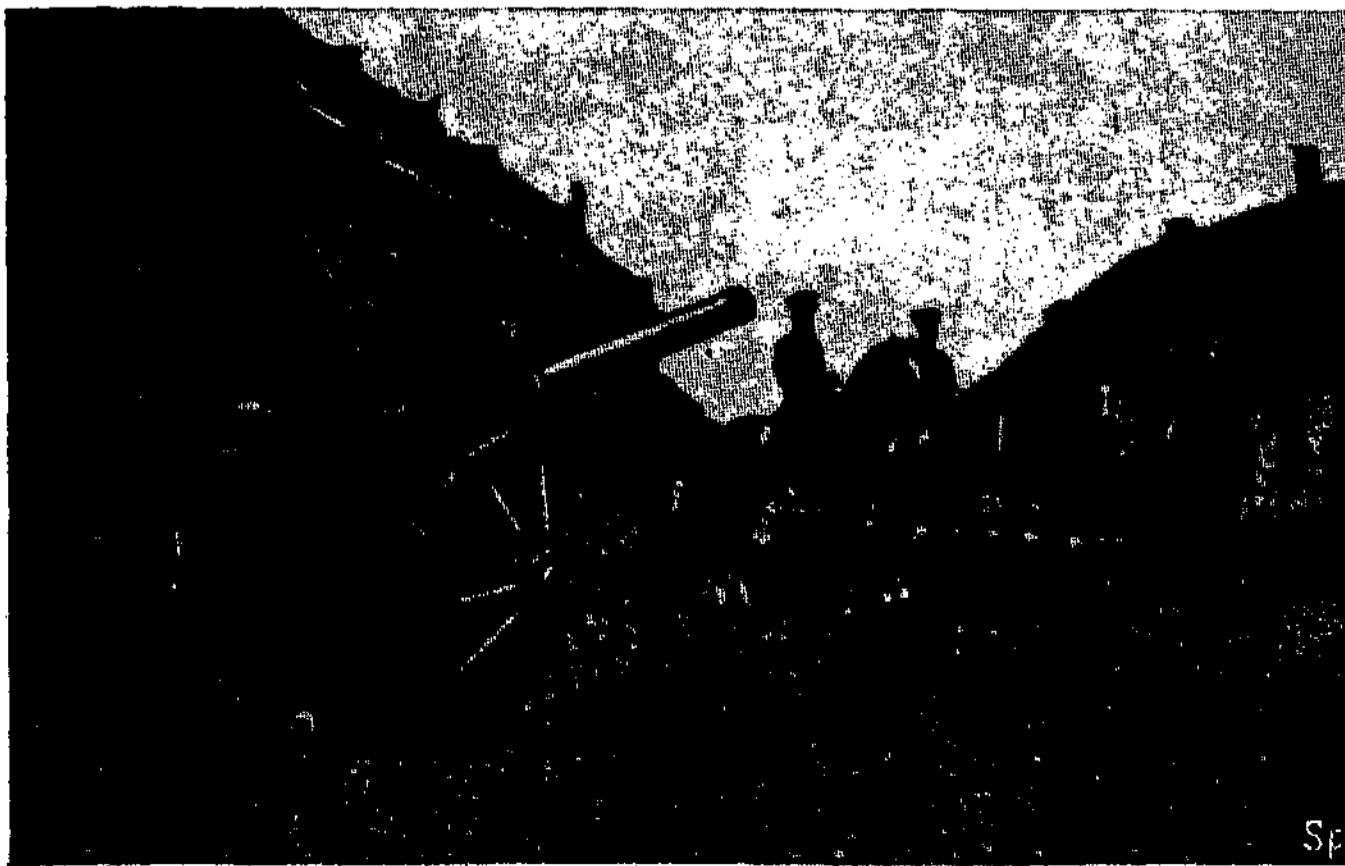
Albanijos kariuomenė.

Mažutė Albanijos karalystė, nors ir laikoma nepriklausoma valstybė, bet ji yra ūkio, finansų ir militarinių atžvilgiais didelėje Italijos nepriklausomybėje. Kariuomenės organizavime daug prisidėjo italų kariška misija. Taikos metu Albanų kariuomenė turi: 1 gvardijos batalioną ir 3 mišrias grupes, (kitomis ginklų rūšimis sustiprinti pėstininkų pulkai). Kavalerijos Albanai neturi. Bendras kariuomenės skaičius — apie 7.000 žmonių. Būtinoji karo tarnyba trunka 18 mėnesių. Metinis naujokų kontingentas — 4.600 žmonių. Kariuomenės mokymas vedamas italų pavyzdžiu. Karininkų ir puskarininkų kadro, kokius turi kitos kariuomenės, Albanijoje nėra. Kareiviai — kaimiečiai ir kalnų gyventojai, yra gana narsūs, karingi ir amžinuose ginkluotuose susirėmimuose išminkinti, prityrę kariai. Drausmė ir dvasia gana gera. Mobilizacija ir koncentracija dėl krašto gamtos ypatybių (kalnai) ir silpno kelių tinklo labai apsunkinta. Ginklavimo ir apsaugos atžvilgiais Albanija yra visiškoje priklausomybėje nuo užsienių.

Galutinėje išvadoje tenka pareikšti, kad Albanai, būdami karinga, pilna savigarbos tauta, kalnų kare, o ypač savo krašto gynime, tenka laikyti dėmesio vertais priešinkais.

Italijos kariuomenė.

Italijos kariuomenė yra didelė ginkluota jėga Europoje. Dabartiniu metu italų kariuomenėje yra apie 220.000 žmonių, kurių tarpe 15.000 karininkų ir 14.000 puskarininkų. Italijoje yra įvesta visuotinioji karo prievolė, kuri liečia visus vyrus nuo 20 ligi 39 metų. Karo tarnyba (tikroji) trunka 18 mėnesių. Metinis naujokų kontingentas 200.000 žmonių. Kraštas padalintas į 12 korpusų apygardų, kurios savo kelių dalosi į 30 divizijų apygardų. Kiekvienai divizijai yra paskirtas ypatingas mobilizacijos inspektoriatas, kuris taikos metu atlieka apygardoje smulkų paruošiamąjį darbą, o ištikus mobilizacijai, jai vadovauja. 1925 m. išleistas įstatymas apie „Tautos organizavimą karui“. Dauguma įstatymo nuostatų pavesta karo pramonės reikalams.

Vokiečių kariuomenėj arkliai pratunami prie patrankos šūvių.

Italija. Jaunųjų fašistų organizacijos.

Italijoje yra dvi jaunųjų fašistų organizacijos: „Ballila“, kurią sudaro berniukai nuo 8 ligi 14 metų ir „Avangardistai“ — nuo 14 ligi 18 metų. Dabartiniu metu „Ballila“ turi 955.000, o „Avangardistai“ — 396.000 narių. Jei prie jų priskaityti 6.050 milicijos karininkų, 20.000 instruktorių ir 16.000 atskirų vienetų vadų, tai iš viso bus arti 1 milijono 400 tūkst. kariškai organizuoto jaunimo.

Bendrai fašistų organizacijose yra 4.285.000 žmonių. Iš 5.432 organizacijų, 661 yra darbdavių, 3.459 — darbininkų ir 1.222 — laisvų profesijų ir kit. organizacijos.

Kariuomenės perkėlimas lėktuvais.

Nuolat didėjant lėktuvams ir pasidarius tikresniam jų veikimui, atsirado galimumas perkelti oru didesnes kariuomenės dalis. Pirmąjį šį galimumą išnaudojo anglai savo kolonijose. Naudojantis kariuomenės perkėlimais oru, anglams pasiseka labai greit likviduoti kolonijų vietos gyventojų sukilimus, net ir tokiose vietose, kurios yra labai toli nuo kariuomenės stovyklų. Didelės praktikos kariuomenės kilnojimo oru anglai įsigijo Afganijos įvykiuose. Dabar Anglijos kariuomenės kilnojimo reikalams tinkamiausiu pripažintas Wikkerso lėktuvas „Wiktorija“. Šis lėktuvas, varomas dviejų variklių po 450 arklio jėgų, gali pervežti, be savo įgulos, dar 22 pilnai ginkluotus pėstininkus.

Ateities kare, be abejo, bus daromi nedidelių kariuomenės dalių oro desantai prieš užpakalį panikai sukelti, suardyti naikinti tiekimą tiltus, sandėlius, aerodromus ir kit. Desantams veikiant, juos visa laiką aptarnaus aviacija.

Desantų iškėlimas yra pats sunkiausias uždavinys. Juos iškelti galima arba parašutais, arba lėktuvams tinkamose vietose nusileidžiant. Įvairiose valstybėse daromi bandymai iškelti su parašutais žmones ir kulkosvaidžius, parodo, kad į šį dalyką užsienio žiūrима rimtai.

Naujas ryšio būdas.

Amerikos Jungt. Valstybėse per aviacijos manevrus pirmą kartą buvo pavartotas būdas pranešti apie priešų kariuomenės kautynių tvarką. Užskridus ant priešų pozicijų lėktuvui, oro žvalgas sparčiai nubraižė apačioje matomą priešų kautynių tvarkos planą ir vaizdų siunčiamuoju radio aparatu, esančių lėktuve, šį planą perdavė tolokai esančiam savo kariuomenės štabui, kur irgi buvo radio stotis. Toks skubus žinių apie priešą perdavimas karo metu turės didžiausios reikšmės.

Italija. Fašistų milicijos pertvarkymas.

Jau nuo 1928 m. kai kurioms italų pėstininkų divizijoms buvo priskirta po 2 kohortas (batalionus) fašistų milicijos. Tas milicionierių įlėjimas į kariuomenės sudėtį pasirodė gana tikslingas ir todėl dabar „Didžioji fašistų taryba“ nutarė, kad per 2 metus turi būti suformuota tiek naujų kohortų, kad jomis aprūpintų visas 30 pėst. divizijų. Milicijos kohortos karo metu turėsiančios ypač didelės reikšmės. Jos bus naudojamos kaip smūgio dalys tais atvejais, kai netikslinga panaudoti visą diviziją. Šiems uždaviniams tinkamai vykdyti kohortos ketinama gerai kariškai apmokyti, ypač durtuvų veiksmų ir rankinių granatų mėtymo.

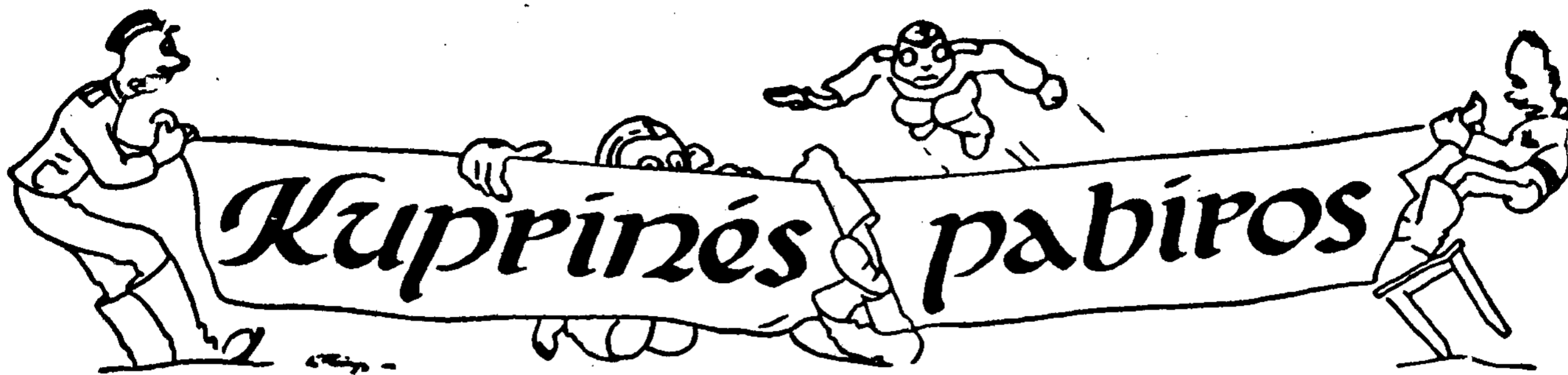
Naujuoju dekretu nuo šiol milicionieriai tarnybą karo metu atliks tik milicijos dalyse.

Iki šiol kiekvienas milicionierius galėdavo palikti savo dalį, kada tik sumanė. Dabar „Didž. fašistų tarybos“ nutarimu, priimant į kohortas milicionierius, bus imami iš jų pasidėjimais tarnauti 10 metų.

Taip pat taryba atkreipė dėmesio ir į milicijos karininkų kvalifikacijos pakėlimą. Tarybos nurodymais bus organizuoti tam tikri kursai milicijos karininkams tobulinti.

Elektros — dujų virtuvės prancūzų kariuomenėje.

Nesenai 24 pėst. pulke buvo išbandyta nauja virtuvė, įrengta pagal paskutinius technikos reikalavimus. Naujosios virtuvės uždavinys — kuo naudingiau bei ekonomiškiau suvartoti maisto produktus ir sumažinti aptarnavimą. Virtuvė turi elektros ir dujų skyrius. Elektros skyriuje yra du virimo katilai po 700 litrų talpos. Juose per naktį vanduo išyla iki 90°. Šis vanduo naudojamas sriubos ir kavos gaminimui, ir indų plovimui. Bendroji elektros mašina valo bulves, kupoja mėsą, torkuoja daržoves, piaušto duoną ir mala kavą. Speciali elektros mašina plauna ir dezinfekuoja indus per valandą 600 žmonių. Dujų skyriuje yra krosnis, galinti per 1 valandą iškepti 100 kg. mėsos ir 3 katilai po 200 litrų, kuriuose per 45 minutes galima išvirti 600 litrų sriubos.

Ne visada jau toks blogas vaikas.

Tėvas: — Pranel, nestovėk taip arti prie to narvo!

Pranelis: — Jau nebijok, tėte, nieko blogo aš tam tigrui nepadarysiu.

Galvijai brangūs.

Teisėjas: — Tamsta esi kaltinamas, kad ši poną gyvuliu išvadina. Kodėl taip jį ižidei?

Kaltinamasis: — Bet, pone teisėjau! Koks čia ižeidimas, jei gyvuliai dabar tokie brangūs, net kiaulės, ypač jorkšyrai.

Kuris gi čia sužadėtinis?

Ona savo draugei: — Žiūrėk, Maryt, kokia įdomią fotografiją man atsiuntė sužadėtinis iš kelionės po Afriką. Matai, jis čia nusifotografavęs su bezdžionėmis.

Marytė: — Iš tikro, labai įdomus atvaizdas, bet... kuris gi čia tavo sužadėtinis?

Pasilsėjo.

Pranas jau seniai tarnauja kariuomenėj ir net grandinį gavo. Kitą šaukimą atvyksta jo draugas Antanas. Po pirmos nakties kareivinėse rytą klausia Pranas:

- Ar gerai bent pasilsėjai?
- Nieko sau, jei ne sapnas...
- Koks sapnas?
- Nagi, vis galvojau apie tave, kad tavo šienikas per daug kietas, o mano per daug minkštas.

Seka viršininką.

Skyrininkas klausia naujoko.

— Pasakyk man, kodėl tvarkininkas arba budėtojas visada stovi prie durų

— Todėl, kad galėtų iš anksto išpėti kuopą apie viršininko atėjimą.

Davus „golą“.

N. pulko futbolo komandos kapitonas klausia savo žaidėją:

— Ką darysite, kai jums priešinga komanda duos „golą“?

- Šauksime „valio“.
- O kai jūs jai duosite?
- Parašysime į „Kari“.

P. Gaubys.

Pirmutinis jūrininkas.

Tikybos mokytojas klausia mokinį:

- Urbaiti, kas buvo Nojus?
- Nojus buvo pirmutinis jūrininkas plaukiojęs sausumomis ir kalnais.

Liudas Šapas.

Numalšino.

Rusų sostinėj Peterburge, Petru Didžiajam karaliaujant, ėmė nerimauti darbininkai ir susurinko prie miesto viršininko namų. O čia buvo karaliaus juokdarys, kurį žmonės gerai pažino. Juokdarys išbėgo pas žmones, o šie, pamatę smailakepurį „driučkį“ ėmė juoktis.

— Draugai, sako juokdarys, jūs juokiatės iš mano gymio, bet mano žmona dar storesnė. Ir vis tik, kai mudu sutinkame, užtenka mums ir vienos lovos, o kada susiriejame — tai ir viso namo per maža.

Žmonės dar gardžiau nusikvatojo ir išsiskirstė.

Laivas ir lova.

Įlipo lietuvis Klaipėdoje į laivą. Prieina pažįstamas lenkas ir sako:

— Kaip tamsta nebijai lipti į laivą, juk tamstos tėvas ir senelis paskendo jūroje?!

— O tamstos tėvai kur mirė? — paklausė lietuvis.

— Lovoje gulėdami amžinai užmigo! — atsidūsėjo lenkas.

— Tai kaip tamsta turi drąsos kasdien į lovą gulti? — nusistebėjo lietuvis.

Pigus knygynas.

Adomas Kalakūtas — didelis knygų mėgėjas. Jo kambaryje keturios pilnos spintos knygų. Neseniai pas jį apsilankė jo ištikimas draugas. Adomas labai didžiavosi savo knygynu ir rodė jam savo knygas. Draugas, žiūrėdamas, rado seną ekzemplierių.

— Tai retenybė, — pasakė jis. — Kur gavai?

— Vienas draugas davė man pasiskaityti ir jau štai treji metai, kaip jos neateina atsiimti.

— Duok man keletai dienų.

— Nė už jokių pinigų!

— Kodėl?

— Supranti: vienas paims, kitas ir vėliau nebe gražina. Aš žinau iš savo praktikos. Juk matai mano knygyną? Jis tokiu pat būdu surinktas. Pas vieną paimsi paskaityti, pas kitą, žiūrėk, pamiršo ir štai, matai kokį knygyną surinkau. Aš nė vienos nepirkau.

Geidžiunietis.

Vado žodis — įstatymas.

Jūroje kilo tokia audra, kad laivo kapitonas, norėdamas išgelbėti laivą, liepė keleiviams mesti į šėlstančias vilnis visus sunkiuosius daiktus.

Jonaitis tuoj griebė savo žmoną ir jau buvo besviedžias per laivo kraštinę.

— Ką tu, gluše, darai? — klausia jo kapitonas.

— Metu savo sunkiausią daiktą ir vykdau jūsų įsakymą, nes vado žodis — įstatymas — atsakė Jonaitis.

Svarbesniųjų politinių įvykių apžvalga.

Lietuvos vyriausybės nota Tautų Sąjungai.

Šiomis dienomis Lietuvos užsienių reikalų ministeris pasiuntė Tautų Sąjungos generaliniam sekretoriui labai svarbią notą (pareiškimą) dėl žinomų Mitraukos įvykių, t. y., dėl lenkų žiauraus elgesio anapus administracinės linijos (okupuotoj Lietuvoj gyvenančių lietuvių atžvilgiu).

Kaip žinoma, savo laiku Lietuvos vyriausybė kreipėsi į Tautų Sąjungą, prašydama ištirti Mitraukos įvykius vietoj ir padaryti tam tikrą žygį, kad lenkai savo žiaurumą ir smurto nebekartotų.

Tačiau Tautų Sąjunga nesiskubino tai padaryti ir pirmiausia užklausė Lenkijos nuomonės apie šiuos įvykius.

Aišku, kad Lenkija pasistengė Mitraukos baisenybes apibūdinti taip, kaip jai patinka. Anot lenkų, Mitraukos incidentas įvyko Lenkijos teritorijoje tarp Lenkijos piliečių ir dėl to Lietuvos prašymas ištirti šiuos įvykius esąs „Lietuvos vyriausybės intervencija į Lenkijos vidaus reikalus“.

Tautų Sąjungos tarybos pirmininkas, gavęs tokį Lenkijos vyriausybės atsakymą, matyt, jam pritarė, nes nesimė 1929 m. gruodžio 10 d. Tautų Sąjungos rezolucijos 7 str. numatytų priemonių. Pagal minėtą rezoluciją Tautų Sąjunga turėjo ištirti visus nesusipratimus, kylančius tarp abiejų valstybių ir galinčius iššaukti karo pavojų.

Todėl Tautų Sąjungos atsisakymas intervenuoti (įsikišti) į Mitraukos įvykius yra neteisėtas.

Savo dabartinėj notoj Tautų Sąjungos generaliniam sekretoriui mūsų užsienių reikalų ministeris plačiai išdėstė Lietuvos pažiūrą šiuo klausimu.

Notoj pirmiausia nurodoma, kad Lenkijos vyriausybė be reikalo tvirtino, kad Mitraukos įvykiai yra Lenkijos vidaus reikalai.

Dalykas tas, kad Mitrauka yra okupuotoj Lietuvoj, t. y. ginčijamoj teritorijoje, net Tautų Sąjungos akimis žiūrint.

1922 sausio 13 d. Tautų Sąjungos taryba aiškiai pabrėžė savo rezolucijoje, kad Vilniaus klausimas paliekamas ginčijamam, neišspręstam, nes abidvi pusės, kaip žinoma, nepriėmė T. Sąjungos pasiūlyto Hymanso projekto.

1923 m. vasario 3 d., nustatydamą provizorinę administracinę liniją neutralios zonos vidury, kuri skyrė Lietuvos kariuomenę nuo Lenkijos, T. S. taryba pareiškė, kad tos linijos nustatymas neliečia abiejų šalių teritorialinių teisių. Tuo būdu Vilniaus teritorija teisės atžvilgiu tebelieka ginčijamąja teritorija. Todėl Tautų Sąjunga jokiū būdu neturi sutikti su Lenkijos vyriausybės pažiūra į Mitraukos įvykius, kaip su lenkų vidaus reikalais. Lenkų tvirtinimas, kad tai esąs jų vidaus reikalas, prieštarauja Tautų Sąjungos pozicijai Vilniaus klausimu. Tautų Sąjunga savo laiku pareiškė, kad ji nepripažins jokio šio klausimo išsprendimo, su kuriuo abidvi pusės nesutiktų. Kadangi Lietuva nesutiko su Vilniaus teritorijos lenkų okupacija, tai savaime suprantama, kad Lenkija sulaužė savo prievoles Tautų Sąjungos atžvilgiu ir ši privalo intervenuoti tuo atveju, kai įvyksta nesusipratimai ginčijamoj teritorijoje, galintieji privesti prie susirėmimų.

Savo notoj Lietuvos vyriausybė dar nurodė, kad jau vien dėl lietuvių mažumos saugumo Lietuva, pasiremąda Tautų Sąjungos tarybos 1923 m. vasario 1 d. rezolucija, turėjo teisės prašyti Tautų Sąjungos intervencijos dėl Mitraukos įvykių.

Mat, mažumų teisių saugojimas taip pat įeina į Tautų Sąjungos kompetenciją. Mitraukos įvykiuose buvo tam tikras mažumų teisių sulaužymas iš Lenkijos pusės.

Prieš tokius lenkų tvirtinimus, vyriausybė griežtai protestuoja. Idomu, ką Ženeva atsakys į šiuos teisėtus mūsų vyriausybės reikalavimus.

Lenkija yra labai susirūpinusi dėl Dancigo karidoriaus.

Paskutinę savaitę lenkų politiniuose sluoksniuose sukėlė didelį pasipiktinimą ir susirūpinimą vokiečių okupuotų kraštų ministerio Treviranuso kalba, pasakyta prieš reichstago (vokiečių parlamento) rūmus sąryšy su dešimties metų plebiscito sukaktuvėmis vakarų Rytprūsiose.

Savo kalboj vokiečių ministeris griežtai ir atvirai išskėlė Dancigo karidoriaus klausimą. Jis pasakė, kad vokiečių tauta tol nenurims, kol nebus jai gražinta lenkų atplėšta nuo jos teritorija ir Rytprūsijos padalinimui bus padarytas galas. Anot vokiečių ministerio, dabartinė Rytprūsijos padėtis yra nepakenčiama. Atskirta nuo bendro vokiečių valstybės kūno Dancigo karidorium, Rytprūsija ekonomiškai labai vargsta.

Niekas nenori idėti savo kapitalus į Rytprūsiją ir tenai plėsti pramonę bei prekybą, nes kiekvienu momentu, vokiečių ir lenkų santykiams pablogėjus, lenkai gali lengvai okupuoti rytų Rytprūsiją. Vokiečiai vargiai ar galės šią savo teritoriją apginti.

Dėl šios nenatūralios Rytprūsijos politinės padėties vokiečiai yra rimtai susirūpinę ir turi iškelti savo rytų sienų revizijos klausimą.

Lenkų spaudoj ši Treviranuso kalba sukėlė didelį trūkšmą. Lenkai net rašė, kad Vokietija nori rytų sienų reviziją padaryti ginklo pagalba. Tačiau Treviranusas savo papildomuose paaiškinimuose vokieč. spaudoj pasakė, kad Vokietija išskels Dancigo klausimą Tautų Sąjungoj, remiantis T. S. pakto str. 19, kuris numato kai kuriems atvejais nevykdomų sutarčių ir politinių situacijų reviziją.

Bet ir šis vokiečių ministerio pasiaiškinimas nepatiko lenkams. Nes greit pasirodė, kad ministeriui dėl rytų revizijos vienbalsiai pritaria visa vokiečių visuomenė be partijų skirtumo ir kad visa vokiečių vyriausybė yra tos pačios nuomonės.

Treviranuso kalba sukėlė taip pat tam tikrą triukšmą Prancūzijoje, ir tapo didele politine sensacija. Europos spaudoje visapusiškai nagrinėja Dancigo klausimą ir rytų sienų revizijos problemą.

Mums šių klausimų iškelimas yra labai įdomus Vilniaus atžvilgiu. Todėl kitoj apžvalgoj reikės apie kovą dėl Dancigo koridoriaus kiek plačiau pakalbėti.

Turkijos ir Persijos ginčas.

Paskutinę savaitę santykiai tarp Turkijos ir Persijos labai paaštrėjo sąryšy su Kurdu.

Kaip žinoma, kurdai gyvena tiek Turkijoje, tiek Persijoje. Jie yra nerami tauta. Stengiasi atsikratyti Turkijos globos ir sudaryti nepriklausomą valstybę.

Gyvenantieji prie turkų - persų sienos kurdai sukilo, perėjo turkų sieną ir užpuolė turkų kariuomenę. Turkai tuojuo įsiveržė į persų teritoriją arti Agridagho ir persekioja kurdus.

Persija pareiškė protestą prieš tokį Turkijos įsiveržimą į jos teritoriją ir telegrafu prašė Tautų Sąjungos intervencijos. Tačiau čia kyla sunkumų, nes Turkija nėra Tautų Sąjungos narys ir vargiai sutiks priimti T. Sąjungos tarpininkavimą šiame ginče.

Spaudos žiniomis, Sovietų Rusija pasiūlė abiem šalims savo tarpininkavimą ginčui išspręsti.

Persų pasienio sąryšiniai pradėjo taip pat malšinti sukilėlius. Todėl manoma, kad Turkijos ir Persijos ginčas bus likviduotas be Tautų Sąjungos pagalbos.

Užsienių spaudoje apie maršalo Pilsudskio atsistojimą valdžios priešaky.

Naujosios lenkų vyriausybės sudarymas, kurios priešaky atsistojė pats Pilsudskis, yra, be abejo, svarbus įvykis Europos politikoj. Lietuvai, kuriai teko turėti su Pilsudskiu nemaža reikalų, nes dėl maršalo kaltės mums yra pagrobta mūsų sostinė su trečdaliu žemės, permainos lenkų vyriausybėj, dalyvaujant Pilsudskiu, turi ypatingos reikšmės. Dar gerai atsimename Pilsudskio grasimą karu 1927 m. rudenį, kai rodėsi, jog karas tarp Lietuvos ir Lenkijos yra neišvengiamas. Bendrai, Pilsudskio avantiūristinė užsienių politika ne tik Lietuvos atžvilgiu, bet ir rusų bei ukrainiečių, jau senai yra žinoma.

„Berliner Tageblatt“, vienas iš įtakingiausių vokiečių laikraščių, labai plačiai išnagrinėja Pilsudskio atsistojimą prie valdžios vairo. Anot kalbamo laikraščio, Pilsudskio grįžimą prie valdžios galima iš dviejų atžvilgių aiškinti. Visų pirma vidaus politikos atžvilgiu. Pilsudskis, kaip žinoma, yra vyriausias dabartinio lenkų seimo priešininkas. Jisai nori paleisti seimą, paskelbti naują konstituciją ir naują seimą pašaukti tik pagal kitą rinkimų įstatymą. Pilsudskio šalininkai mano, kad tuo būdu jie gaus daugumą naujame seime ir galės veikti pagal jų planus.

Tačiau, nepaisant tokio griežto Pilsudskio nusistatymo seimo atžvilgiu, jo vyriausybė lig šiol nediršo seimą paleisti ir paskelbti naują konstituciją be seimo. Mat, Lenkijoje yra labai gausingi ir įtakingi visuomenės sluoksniai, kurie pasiryžę kovoti su Pilsudskiu ir net ginkluotai priešintis jo sumanymams. Štai kodėl ligi šiol visos Pilsudskio itakoj buvusios lenkų vyriausybės, nors ignoravo (nėsiskaitydavo) seimą, bet daryti lemiančio žygio jie nediršo. Buvo iš Pilsudskio šalininkų pusės net bandymai susitaikinti su seimu. Bet iš tų visų mėginimų nieko neišėjo.

Dabar, matyt, maršalas Pilsudskis pasiryžęs galutinai baigti su seimu.

Pilsudskio atsistojimas prie valdžios vairo, užsienių akimis žiūrint, atrodo taip:

Pastaruoju laiku, kaip žinoma, vokiečiai iškėlė klausimą dėl rytų sienų revizijos ir Dancigo koridoriaus likvidavimo. Šisai klausimas gali greit pasidaryti aktuali (šiuo momentu spėjtinu) ir atsidurti Tautų Sąjungoj, kur vokiečiai turi nemaža šalininkų šiuo reikalu. Vokiečių ministerio kalba šiuo klausimu ir iškelta Europos spaudoj smarki vokiečių naudai propaganda dėl rytų sienų revizijos, labai susirūpino lenkų politikai, kad atremtų šią vokiečių propagandą ir parodytų, kad lenkų vyrausybė griežtai kovos su tokiais bandymais peržiūrėti lenkų sienas ir buvo sumanyta pakviesti vyriausybės galva patį Pilsudskį. Jo atsidūrimas prie valdžios vairo turėtų nubauginti visus lenkų priešus. Lenkų politiniuose sluoksniuose net kalbama apie tai, kad Pilsudskis vadovaus lenkų delegacijai Tautų Sąjungos rudens sesijoje. Taigi, Pilsudskio asmeny lenkai nori matyti ne tik vidaus politikos reformatorių, bet ir tam tikrą vokiečių nubauginimo asmenį.

Kaip matyt iš šio vokiečių laikraščio atsiliepimo apie Pilsudsko atsistojimą prie valdžios vairo, Lenkija dabar randasi svarbių politinių įvykių išvakarėse. Lenkų naujai vyriausybei tenka pradėti savo darbą labai sunkiomis šalies ekonominėmis sąlygomis. Šalis pergyvena didelį nedarbą, ūkininkai labai suvargę, eksportas (išvežimas) smarkiai sumažėjo, mokesčių našta gyventojus be galo apsunkino. Vienu žodžiu, šalies viduje jau pribrendęs didelis krizis. Tokiomis sąlygomis Pilsudskio numatomi griežti žygiai vidaus politikoj gali privesti prie katastrofos. Tai, žinoma, neigiamai atsilieps ir į užsienių lenkų politinę būklę. Lenkams bus sunku atsispirti prieš vokiečių ir kitų lenkų nuskriaustų tautų bandymus atvaduoti savo pagrobtas žemes. Tokioms aplinkybėms susidarius, vargiai ar Pilsudskio paėmimas valstybės vairo į savo rankas padės. Jo griežtas būdas ir avantiūristinė politika gali tik dar daugiau įtempti nepalankią dabar Lenkijai vidaus ir užsienių politinę nuomonę.

Ukrainiečiai pradėjo vartoti terorą prieš lenkų okupantus.

Žiniomis iš Lvovo (ukrainiečių centro) paskiausiu laiku ukrainiečių slaptų organizacijų veikimas prieš lenkus labai sustiprėjo.

Nepaisant visų persekiojimų, ukrainiečių teroristinės organizacijos vis daugiau išplėtojo savo darbą. Jos ne tik sprogdina geležinkelių linijas, bet padega lenkų ūkius. Šiomis dienomis buvo padegtas palivarkas, kuris priklauso lenkų dvarininkui Grinevičiui. Nesenai taip pat padegtas grovo šeptickio didelis ūkis, esantis okupuotoj Ukrainoj.

Sunaikinta daug trobesių ir turto. Lenkų žandarai ir policija smarkiai ieško teroristų, bet sunku surasti. Ukrainiečių gyventojai jų ne tik neišduoda, bet juos slepia ir padeda visais atžvilgiais.

Lenkų spauda yra labai susirūpinusi dėl šių įvykių ir ragina valdžią imtis dar griežtesnių žygių prieš teroristus. Tačiau, kova su ukrainiečių teroristais yra labai sunki, nes jų organizacijos veikia slaptai ir naudojasi visų okupuotos Ukrainos teritorijos gyventojų moraline ir materialine pagalba bei pritarimu.

Kai lenkams pasiseka sulikviduoti vieną teroristinę organizaciją, tuojau susidaro kita, kuri dar smarkiau pradeda veikti. Lenkų žandarai, persekioją teroristus, iš visų pusių apsupti priešų.

Balkanų valstybės ginkluojasi.

Spaudos žiniomis, visos Balkanų valstybės smarkiai ginkluojasi. Pietuslavija, kaip žinoma, jau senai pateko prancūzų įtakon ir jos ginklavimosi klausimas sprendžiamas prancūzų specialistų. Italija paėmė savo globon Albaniją ir Vengriją, kurios paskutiniu laiku gauna daug ginklų iš italų fabriku. Anglija taip pat seka balkanų valstybių apsiginklavimą ir paėmė savo įtakon graikų kariuomenės aprūpinimą. Užsienių laikraščių žiniomis, anglų laivynas daro pratimus graikų jūros vandenyse ir aktingai prisideda prie graikų militarinių jėgų sustiprinimo.

Bendrai, politinė padėtis Balkanuose yra įtempta dėl Prancūzijos ir Italijos kovos už viešpatavimą tenai. Anglija tačiau taip pat nori dalyvauti šioj kovoje ir nebūti tik žiūrėtoju.

Turkai sėkmingai kovoja su kurdais.

Žiniomis iš Persijos, kurios pasieny turkų kariuomenė kovoja su kurdais, turkai sunaikino 200 kurdų kaimų ir

miestelių. Tų kaimų ir miestelių gyventojai sukilo prieš turkus, kovodami dėl savo nepriklausomybės. Turkų kariuomenė labai griežtai kovoja su kurdais ir visus iki vieno išskerdžia. Tokiu būdu turkų vyriausybė mano, kad jai pasiseks priversti kurdus emigruoti iš Anatolijos, o Kurdistaną paversti grynai turkiška provincija.

Varšuvoj prasidėjo agrarinė konferencija.

Šiomis dienomis Varšuvoj susirinko lenkų sušaukta agrarinė konferencija, kurioj, be Lenkijos, dalyvauja dar Rumunija, Čekoslovakija, Pietuslavija, Bulgarija, Vengrija, Latvija ir Estija.

Sovietų Rusija ir Vokietija labai neigiamai žiūri į tą konferenciją, kuri, jų manymu, yra eilinė lenkų politinė intriga. Apie konferencijos vaisius parašysime kitoj apžvalgoj.

Greit susirenka Tautų Sąjungos plenumo sesija.

Rugsėjo mėn. pradžioj Ženevoj susirenka Tautų Sąjungos plenumo (bendro susirinkimo) sesija. Šioj sesijoje dalyvauja 24 užsienių reikalų ministrai iš įvairių valstybių ir bus svarstoma visa eilė svarbių politinių klausimų, tarp jų ir lietuvių—lenkų ginčas.

Įvairenybės.

Proklamacijos iš lėktuvo.

Kartuzo apylinkėse (Lenkijoje) perskrisdamas vokiečių lakūnas svaide proklamacijas. Jose buvo pasakyta, kad Pamaro kraštas buvo ir bus vokiečių žeme ir kad jo gražinimas turi būti tikruoju vokiečių idealu. Tokia vokiečių propaganda lenkai smarkiai pasipiktinę.

162 klm. su bemotoriniu orlaiviu.

Šiais metais rugpiūčio m. 25 d. vokiečių lakūnas Kronfeldas pamušė savo rekordą, perskridęs su bemotoriniu orlaiviu 162 klm. Pažymėtina, kad daugelis bandė pamušti jo rekordą, tačiau šie bandymai eidavo veltui ir baigdavosi nelaimėmis.

Radio kišeniuje.

Kovai su gudriais ir gerai organizuotais plėšikais Anglijos valdžia pagamino kišenių radio aparatus policininkams. Policininkas, pajutęs kišeniuje skambėjimą, užsideda ausinius ir bematant gauna iš centro įvairių įspėjimų bei pranešimų. Šis išradimas suteiks gyventojams ramybę, o policijai žymiai palengvins darbą.

Greičiausias lėktuvas.

Š. m. rugpiūčio m. 19 d. New Yorke, ant Ruzveltifildsko stadiono bus demonstruojamas naujo tipo monoplanas, pasiekęs negirdėtą Amerikoje greitumą. Kai leidžiantis monoplano ratai siekė žemę, greitis vis dar buvo didesnis negu 100 milių per val. Monoplano konstrukcija laikoma didžiausioj paslapy.

Kareivis — išradėjas.

Durtuvas prie kariško šautuvo esąs vieno eilinio ispanų kareivio išradimas. Būdamas fronte, netoli dabartinės ispanų-prancūzų sienos, tas kareivis su savo draugu neteko šautuvui šovinių. Kadangi pabėgti nebuvo galima, tai kareivis pasiūlė savo draugui prisirišti prie šautuvų vamzdžių ilgus peilius, kuriais jie buvo apginkluoti, ir jais prasiskinti sau kelią. Jų sumanymas pavykęs, ir po to durtuvasi buvo įvesti visose Europos kariuomenėse. Tai įvykę ties miestu Bayonne, pietų-vakarų Prancūzijos kampe. Užtat prancūzų ir daugumoj vakarų Europos kalbų šautuvo durtuvas vadinas „bajonet“.

Tvirtovė ugniakalny.

Amerikiečiai Havajų salų sostinėj, Honolulu mieste, turi pastatę tvirtovę. Tai yra nepaprasto pobūdžio tvirtovė. Ją statyti amerikiečiams padėjo pati gamta. Tvirtovė įrengta užgesusio ugniakalnio kraterio (skylėj). Tvirtovė yra labai patogioj vietoj, prie pat miesto ir uosto. Iš tvirtovės galima būtų labai gerai ir patogiai apšaudyti priešų laivus, kurie bandytų pulti Honolulu miestą arba uostą. Iš tvirtovės labai toli matyti atviroj jūroj.

Minima tvirtovė baigta statyti 1913 m.

Galvosūkių 35 nr. sprendimas.

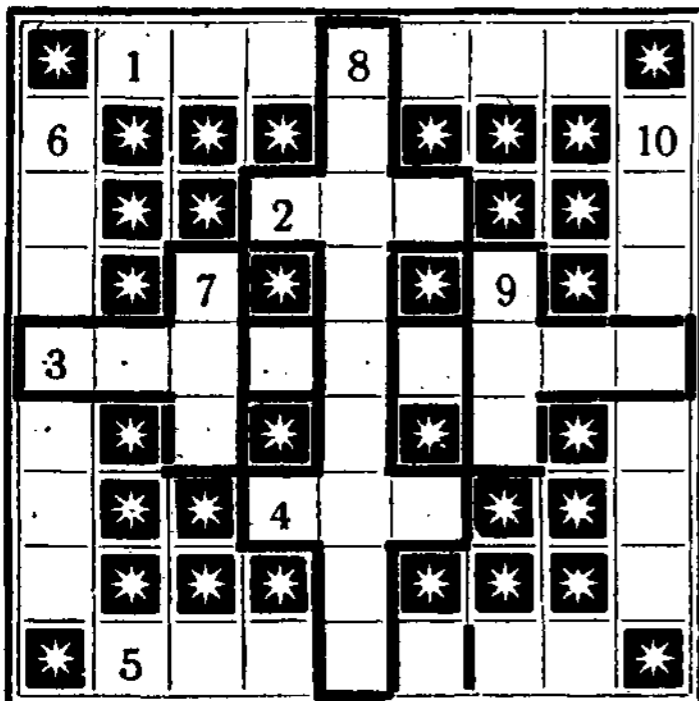
Gusarų būry buvo: arklių 15, žmonių 11.

Gerai išsprendė šie asmenys: 1) eil. Zaleckis (2 p. p.), 2) jaun. kar. Skardžius A., (2 p. p.), 3) eil. Paliulis J., (ŠAB Klaipėdoje), 4) Sirgedas P., (Š), 5) Mykolaitis J., (K.), 6) v. p. Rimkūnas (2 Ul. p.), 7) j. p. Antaniškis M., (4 ar. p.), 8) j. s. p. Bernotas A., (Varėna), 9) jaun. kar. Cimermanas V., (4 ar. p.), 10) j. p. Vaitkevičius J., (AK), 11) v. p. Skerys (8 p. p.), 12) Petrauskas Vl., (Oginiai), 13) Pavarotnikas P., (4 p. p.), 14) Banaitytė Br. (Radviliškis), 15) Višokinskis A., (Degučiai), 16) Šlikas J., (Kybartai), 17) Damašius K., (Telšiai), 18) Sotula P., (Ar. S. K.), 19) Butvydienė M., (Tauragė), 20) P. Budreika, (VI f.), 21) Jarutyte A., (Šnė.) 22) B. Jasiūnas, (Brž.); 23) v. p. Panus, (2 p. p.) 24) J. Nemanius.

Galvosūkis 37 nr.

(Vertinimas 1 tš.)

Į tuščius langelius įrašyti raidės taip, kad išeltų žodžiai kurie reiškia

skaitant paprastai:

1. Lietuvos miestas, kur randasi Vytauto Didžiojo karstas.
2. Vyrai, norėdami kam nors patikti, neretai užraito.
3. Rikiuotės pavadinimas.
4. Puodelio dalies pavadinimas.
5. Kariuomenės dalies pavadinimas.
6. Lietuvos miestelis.
7. Vardas.
8. Žodis, kuris reiškia amžiną gėlių žaliavimą.
9. Įvardis.
10. Lietuvos upė.

B. B - kas.

Saugi vieta indėliams. Taupymo dėžutės. Visos bankinės operac.

Lietuvos
Koperacijos BankasKaunas, Laisvės alėja 62.
(Savi namai) Tel. 104, 746, 922.

Geriausiai aprūpinsi save ir vaikus, pasidėdamas pinigus

ŪKIO BANKE

Turtas 15 milijonų litų. Moka aukštus nuosimčius. Ūkio Banką rasi kiekviename apskr. mieste.

Mes turime Lietuvoje aukščiausios kokybės terpentininį tepalą „Gutalin“. Visoje Europoje jis yra geriausias. Dar prieš karą visi jį vartojo. Kas su juo susipažino, tai jau niekad su juo nesiskiria.

Geriausias pasaulyje rašomasias mašinėles

„Underwood“

IDEAL
ir
ERIKANaujausio išleidimo galima gauti tik pas vienintelį atstovą Lietuva
A. Kaca, Kaunas, Laisvės al. N 57, Tel. 388 ir 996

Ten pat yra didelis pasirinkimas stovamųjų mašinų, dviračių „NAUMANN“ ir muzikos instrumentų.

NAUJOS KNYGOS

Baironas. Don Žuanas. „Jo pirmoji meilė ir nuotykių Pirato saloje“. I-IV daina. Vertė Juozas Virbyla 224 pusl. Kaina lt. 3.50
Jurgis Dabrila: Trijų išytojų šnektos 96 pusl. Lt. 3.—
Georges Duhamel. Salavino dienoraštis. Romanas iš valdininko gyvenimo. Iš prancūzų kalbos vertė Juozas Urbšys. Viršelis J. Buračo. Lt. 2.50
Kalenkoro apdaruose Lt. 5.50
Kan. Povilas Dogelis. Kalėjimuose pas Bolševikus. 160 p. Lt. 1.50

Prašome šių knygų reikalauti: „Vairo“, B-vės Centraliniam knygynė, Kaunas, Laisvės alėja 48. Telef. 984. Skyrtai: Kaune, Šančiuose, Aleksote, Viliampolėj, Žaliakalny: Provincijoje Kalvarijoje, Kretingoje, Alytuje, Rokiškyje, Vilkaviškyje, Ukmergėje Utenoje ir kituose knygynuose.

RAUDONOJO KRYŽIAUS XVII LOTERIJA

Stamblausieji laimėjimai —

2 po 60.000 litų 2 po 20,000 litų
2 po 10.000 litų ir t. t.

Viso 8580 laimėjimų sumoje Litų 705.200

bus išlošti 5-os klasės lošime,

kuris prasidės 1930 m. spalio 9 d.

Nepraleiskite progos išmėginti savo laimę.

Išsigykite laiku bilietus.

Bilietų kaina: 1/1 Lt. 50,—, 1/2 — Lt. 25,—, 1/4 — Lt. 12,50

Bilietai parduodami: Loterijos Valdyboje, Kaune, Laisvės alėja 35, Pašto įstaigose Kaune ir provincijoje, bankuose ir pas agentus.

Vienintelis Lietuvoje

apžvalginis

„Žinių ir lit. Aruodas“

Ne kiekvienas gali perskaityti visus lietuviškus laikraščius. Viską gali sužinoti iš „Ž. ir lit. Aruodo“ apžvalgų: kas girdėti plačiame pasaulyje ir Lietuvoje.

„Ž. ir lit. Aruodas“ grožinės literatūros skyriuje dėda garsiųjų rašytojų rinktinių novelių ir apysakų

Kaina metams 12 lt., met. kef. 3 lt. Kareiviams met. 8 lt. pasm. 4 lt.
Pasiskubinkit išsirašyti!

Šalin užsienio tepalas,

Mes vyrai eidami per rasą ir purvą, kad negadintų mūsų batų ir nepraleistų vandens, vartojam tik pripažintą geriausią tepalą

„KAVALIER“
Mūs vyrai gūdrūs, bet ir mes, moterys, ne kvailios. Taip pat valom batukus tik su „KAVALIER“.

Vazelino muilas „FLORANCE“ Kaunas

Saugokitės padirbimų. Kreipkite dėmesio būtinai į 103 nr. ir firmą „Florance“.